

T.C.

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEK OKULU
ÖĞRENCİLERİN TEMEL PSİKOLOJİK İHTİYAÇLARININ
BAZI DEĞİŞKENLEREGÖRE İNCELENMESİ

YAVUZ YASUL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

KAHRAMANMARAŞ 2016

T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEK OKULU
ÖĞRENCİLERİN TEMEL PSİKOLOJİK İHTİYAÇLARININ
BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

YAVUZ YASUL
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç.Dr. Ünal TÜRKÇAPAR

Jüri Üyesi
Doç. Dr. Engin GEZER

Jüri Üyesi
Yrd. Doç.Dr. Hüseyin Eroğlu

KAHRAMANMARAŞ-2016

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü öğrencisi Yavuz YASUL tarafından hazırlanan “beden eğitimi öğretmenliği ve antrenörlük bölümünde eğitim görmekte olan öğrencilerin temel psikolojik ihtiyaçlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi adlı bu tez, jürimiz tarafından 29 / 08 / 2016 tarihinde oy birliği ile Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Yrd. Doç.Dr. Ünal TÜRKÇAPAR .....

Beden Eğitimi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Doç. Dr. Engin GEZER .....

Beden Eğitimi, Kafkas Üniversitesi

Yrd. Doç.Dr. Hüseyin EROĞLU .....

Beden Eğitimi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

.....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Mehmet BOŞNAK .....

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca Tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada, alıntı yapılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Yavuz YASUL

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ	I
İÇİNDEKİLER	II
TABLolar LİSTESİ	IV
ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR	VI
ÖZET	VII
KISALTMALAR	IX
1.GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi	2
1.4. Alt Problemler	2
1.5. Sınırlılıklar	3
1.6. Temel Psikolojik İhtiyaçlar İle İlgili Önceki Çalışmalar	4
1.6.1. Psikolojik ihtiyaçlar ile ilgili yurtiçinde yapılan çalışmalar	4
1.6.2. Psikolojik ihtiyaçlar ile ilgili yurtdışında yapılan çalışmalar	6
2.GENEL BİLGİLER	8
2.1. İhtiyaç (Gereksinim)	8
2.2. Temel İhtiyaçlar ile İlgili Kuramlar	11
2.2.1. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi kuramı	11
2.2.1.1. Fizyolojik ihtiyaçlar	12
2.2.1.2. Güvenlik ihtiyacı	12
2.2.1.3. Ait olma, sevgi ve sevecenlik ihtiyacı	12
2.2.1.4. Saygınlık ihtiyacı	13
2.2.1.5. Kendini gerçekleştirme ihtiyacı	13
2.2.2. Clayton Alderfer'in ihtiyaçlar kuramı	14
2.2.2.1. Varoluş gereksinimi	15
2.2.2.2. İlişki kurma gereksinimi	15
2.2.2.3. Gelişme gereksinimi	15
2.2.3. David McClelland'ın başarı ihtiyacı kuramı	16
2.2.3.1. Başarı gereksinimi	16
2.2.3.2. Güç gereksinimi	17
2.2.3.3. Yakın ilişki gereksinimi	17

2.2.4. Henry A. Murray'ın ihtiyaçlar kuramı.....	18
2.2.5. Clark Hull'un fizyolojik ihtiyaçlar kuramı (Dürtü kuramı)	20
2.2.6. Edward L. Deci ve Richard M. Ryan'ın Öz-Belirleme kuramı.....	20
2.2.6.1. Özerklik ihtiyacı.....	21
2.2.6.2. Yeterlilik ihtiyacı	21
2.2.6.3. İlişki ihtiyacı	22
3. GEREÇ VE YÖNTEMLER.....	23
3.1. Araştırmanın Modeli	23
3.2. Çalışma Grubu	23
3.3. Verilerin Toplanması.....	23
3.4. Kişisel Bilgi Formu	23
3.5. Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği	24
3.6. Verilerin Çözümlemesi.....	25
4. BULGULAR.....	26
5. TARTIŞMA	44
6. SONUÇLAR	52
7. ÖNERİLER.....	55
8. KAYNAKÇA	56
9. EKLER.....	64
10. ÖZGEÇMİŞ	66

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmaya yer alan üniversite öğrencilerinin Cinsiyet Türüne İlişkin frekans dağılımı	26
Tablo 2. Araştırmaya yer alan üniversite öğrencilerinin Bölüm Türüne İlişkin frekans dağılımı	26
Tablo 3. Araştırmaya Yer Alan Üniversite Öğrencilerinin Aktif Olarak Spor Yapanlar İle Yapmayanlar Türüne İlişkin Frekans Dağılımı.....	27
Tablo 4. Araştırmaya yer alan üniversite öğrencilerinin Aile Tutumu Türüne İlişkin frekans dağılımı	27
Tablo 5. Araştırmaya yer alan üniversite öğrencilerinin Anne Eğitim Durumu Türüne İlişkin frekans dağılımı	27
Tablo 6. Araştırmaya yer alan üniversite öğrencilerinin Baba Eğitim Durumu Türüne İlişkin frekans dağılımı	28
Tablo 7. Araştırmaya yer alan üniversite öğrencilerinin Kardeş Sayısı Türüne İlişkin frekans dağılımı	28
Tablo 8. Araştırmaya yer alan üniversite öğrencilerinin İkamet Edilen Yer Türüne İlişkin frekans dağılımı	29
Tablo 9. Araştırmaya yer alan üniversite öğrencilerinin Kardeş Sayısı Türüne İlişkin frekans dağılımı	29
Tablo 10. Araştırmaya yer alan üniversite öğrencilerinin Üniversite Türüne İlişkin frekans dağılımı	29
Tablo 11. Araştırmaya yer alan üniversite öğrencilerinin Yaş Türüne İlişkin frekans dağılımı	30
Tablo 12. Beden Eğitimi Öğretmenliği ile Antrenörlük Bölümünde eğitim gören öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinden almış oldukları puanların karşılaştırılması Mann-Whitney U Testi	30
Tablo 13. Beden Eğitimi Öğretmenliği ile Antrenörlük Bölümünde eğitim gören öğrencilerin Bölüm Değişkenine Göre Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinden almış oldukları puanların karşılaştırılması Mann-Whitney U Testi	31

Tablo 14. Beden Eğitimi Öğretmenliği ile Antrenörlük Bölümünde eğitim gören öğrencilerin Spor yapan ve yapmayan öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinden almış oldukları puanların karşılaştırılması Mann Whitney U Testi.....	33
Tablo 15. Beden Eğitimi Öğretmenliği ile Antrenörlük Bölümünde eğitim gören öğrencilerin aile büyüklerinin tutumlarına göre öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinden almış oldukları puanların karşılaştırılması Kruscal Wallis Testi.....	34
Tablo 16. Beden Eğitimi Öğretmenliği ile Antrenörlük Bölümünde eğitim gören öğrencilerin Anne Eğitim Durumu değişkenine göre öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinden almış oldukları puanların karşılaştırılması Kruscal Wallis Testi.....	36
Tablo 17. Beden Eğitimi Öğretmenliği ile Antrenörlük Bölümünde eğitim gören öğrencilerin Baba Eğitim Durumu değişkenine göre öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinden almış oldukları puanların karşılaştırılması Kruscal Wallis Testi.....	37
Tablo 18. Beden Eğitimi Öğretmenliği ile Antrenörlük Bölümünde eğitim gören öğrencilerin Kardeş Sayısı değişkenine göre öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinden almış oldukları puanların karşılaştırılması Kruscal Wallis Testi	38
Tablo 19. Beden Eğitimi Öğretmenliği ile Antrenörlük Bölümünde eğitim gören öğrencilerin Yaşamın Çoğunun Geçtiği Yer değişkenine göre öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinden almış oldukları puanların karşılaştırılması Kruscal Wallis Testi	39
Tablo 20. Beden Eğitimi Öğretmenliği ile Antrenörlük Bölümünde eğitim gören öğrencilerin Üniversite değişkenine göre öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinden almış oldukları puanların karşılaştırılması Kruscal Wallis Testi	40
Tablo 21. Beden Eğitimi Öğretmenliği ile Antrenörlük Bölümünde eğitim gören öğrencilerin Yaş değişkenine göre öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinden almış oldukları puanların karşılaştırılması Kruscal Wallis Testi.....	42
Tablo 22. Beden Eğitimi Öğretmenliği ile Antrenörlük Bölümünde eğitim gören öğrencilerin Yaş değişkenine göre öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinden almış oldukları puanların karşılaştırılması Kruscal Wallis Testi.....	43

ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR

Araştırmanın her basamağında görüş ve tavsiyeleri ile katkı sunan, beni yönlendirip desteğini esirgemeyen, deneyimleri ile katkı sunup bilgilerini paylaşan değerli hocalarım Yrd. Doç. Dr. Ünal TÜRKÇAPAR'a ve Doç. Dr. Engin GEZER' e minnet ve sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Sabırla beni bu günlere getiren, maddi manevi hiçbir desteğini esirgemeyen ve benim için dünyanın en kıymetli varlıkları olan sevgili annem Sebahat YASUL ve kıymetli babam Nihat YASUL' a, canım ablam Özlem YASUL KAVAK' a, değerli ağabeylerim M. Fuat YASUL ve Fatih YASUL' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca anketlerin uygulanması aşamasında yardımcı ve misafirperveryaklaşımlarından dolayı değerli hocalarıma, büyük bir sabır ve ciddiyetle anketleri doldurarak bu çalışmada büyük pay sahibi olan öğrenci kardeşlerime şükranlarımı sunarım.

Emeği geçen herkese teşekkürler.

29.08.2016

Yavuz YASUL

ÖZET

Bu araştırmada; 2015-2016 eğitim ğretim yılında lisan eğitimi almakta olan Beden Eğitimi ve Spor ğretmenliği bölümü ile Antrenörlük bölümünde öğrenim gören öğrenciler üzerinde çalışılmıştır. Bu çalışmada yaş, cinsiyet, bölüm, niversite, kardeş sayısı, ikamet edilen yer, aile aylık gelir durumu, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, aile tutumu, aktif spor yapma durumu gibi değişkenlerin Temel Psikolojik İhtiyaçların ilişki kurma, özerklik ve yeterlilik ihtiyaçlarının alt boyutlarında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için yapılmıştır.

Araştırmanın rneklemi, 2015-2016 yılında Elazığ, Malatya, Kahramanmaraş, Kayseri, Hatay, Kırşehir illerinde lisans eğitimi almakta olan 542 Beden eğitimi ve Spor ğretmenliği bölümü ğrencisi ile 572 Antrenörlük bölümü ğrencisi olmak üzere toplam 1114 lisans öğrencisinden oluşmaktadır.

Verilerin toplanmasında; bireylerin psikolojik ihtiyaçlarını tespit etmek amacıyla Deci ve Ryan (2000) tarafından geliştirilen Temel Psikolojik ihtiyaçlar lği kullanılmıştır. Temel Psikolojik İhtiyaçlar lği Kesici, re ve ark.(2002) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu kullanılmıştır. SPSS istatistik program ile elde edilen verilerin normal bir dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için Kosmogorov-Smirnov Z testi uygulanmıştır. İekli grup karşılaştırmalarında Mann Whitney U, üç ve ten daha fazla grup karşılaştırmaları için Kruscal Wallis testleri uygulanmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre; Beden Eğitimi ve Spor ğretmenliği ile Antrenörlük bölümünde ki ğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlarının karşılanmasında bakımından ilişki kurma, özerklik, yeterlilik ihtiyaçları alt boyutlarında cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, kardeş sayısı, ailenin gelir düzeyi ve yaş değişkeninde anlamlı bir farkın olmadığı belirlenirken, spor yapanlar ile yapmayanlar, öğrencinin yaşamının çocuğun geçirdiği yer, bölüm, eğitim gördüğü niversite, ailenin kendilerine karşı olan tutumlarında ise anlamlı düzeyde bir farklılığın olduğu belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Beden Eğitimi ğretmenliği, Antrenörlük Bölümü, Temel Psikolojik İhtiyaçlar.

ABSTRACT

This study was conducted on students who were studying in Physical Education and Sports Teaching department and Coaching department in the education year of 2015-2016. This study was carried out in order to determine whether a meaningful difference exists between the variables such as age, gender, place of residence, the family's monthly income, mother's education level, father's education level, family's manners and being involved in sports actively, and relatedness, autonomy and competence sub-dimensions of Basic Psychological Needs.

The sample group of the study comprises of 542 Physical Education and Sports Teaching students and 572 Coaching students, a total of 1114 undergraduate students, who were taking undergraduate educations in the cities of Elazığ, Malatya, Kahramanmaraş, Kayseri, Hatay and Kırşehir in the 2015-2016 education year.

In the data acquisition, the Basic Psychological Needs Scale, which was developed by Deci and Ryan (2000), was employed in order to determine the basic psychological needs of the individuals. The Basic Psychological Needs Scale was adapted into Turkish by Kesici, Üre et al. (2002). A personal information form, which was developed by the researchers, was employed. In order to determine whether the acquired data from the SPSS 20.0 software demonstrates a normal distribution, Kolmogorov-Smirnov Z-test were utilized. In two groups comparisons, Mann-Whitney U test was performed, and in three or more group comparisons, Kruskal-Wallis test was conducted.

According to the acquired data at the end of the study, it was concluded that in terms of meeting the Basic Psychological Needs of the students from Physical Education and Sports Teaching and Coaching departments, no meaningful difference existed in the relatedness, autonomy and competence needs sub-dimensions' variables of gender, mother's education level, father's education level, number of siblings, income level of the family and age, and a meaningful difference existed in the variables of involvement in sports, the major place of living, department, university and the attitude of the family towards themselves.

Keywords: Physical Education and Sports Teaching, Coaching Department, Basic Psychological needs

KISALTMALAR

BESÖ: Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü

ANT: Antrenörlük Bölümü

X²: Kruskal Wallis

Z: Mann Witney U Testi

N: Kişi Sayısı

Ark: Arkadaşları

Sd: Serbestlik Derecesi

Ünv: Üniversite

Öğr : Öğretmenlik

ViG: Clayton Alderfer'in Varoluş gereksinimi, İlişki Kurma gereksinimi, Gelişme gereksinimi

1.GİRİŞ

İnsan, doğduğu andan itibaren biyolojik ölümünün gerçekleşeceği ana kadar çeşitli ihtiyaçlara gereksinim duyar. Bu ihtiyaçlar fizyolojik ya da psikolojik gereksinimler olabilir. Maslow (1970)'da insanların doğuştan gelen ve belirli davranışlarına yön veren bir takım gereksinimlere sahip olduğunu ifade etmiştir.

İhtiyaçların ortaya çıkması durumu, organizma da ki bir dengesizliğin ya da yetersizliğinin var olmasıdır. Ortaya çıkan bu dengesizlik ve ya yetersizlik durumu organizmayı gergin bir hale sokar. Bu gerginlik halinin giderilmesi ve ortadan kaldırılması için organizma homeostasis denge mekanizmasını devreye sokarak organizmanın varlık devamlılığını gerçekleştirir. Örneğin; beslenme ile alınan fazla glikoz kanda ki şeker miktarını yükseltir ve kanda ki şeker dengesini bozar. Organizma, bu durumun karşısında homeostasis dengeyi sağlamak için insülin salgılar ve kanda ki fazla olan şekerin hücrelerde depolanmasını sağlar. Ayrıca, beden ısısı, kandaki şeker, oksijen miktarı, asit ve alkali oranı yaşamaya en elverişli sınırlar içinde bulundurulur (1).

İnsan ihtiyaçlarının karşılanması kapsamında ki bir diğer boyut da psikolojik ihtiyaçlardır. Bu ihtiyaçlar; sevmek, sevilme, saygı, takdir edilme, arkadaşlık, ait olma, barınma, korunma gibi ihtiyaçlardır.

İnsanın fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçları doyurulduğu zaman insanda ki davranışlar olumlu yönde gelişir. İhtiyaçların doyurulması ile ilgili Baard ve ark. (2) da insanların kişilik gelişimleri, hayata uyumları ve öznel iyi oluşları gerçekleştireceğini vurgulamışlardır. Benzer şekilde ihtiyaçların doyurulmasında da, büyümek, hayatta kalmak ve kişisel olgunluğa ulaşmada önemli bir yer tutacağını Ryan ve ark. (3) ifade ederlerken, Glasser (4) de, hayatımız boyunca bizi yönlendiren hayatta kalma, sevgi ve ait olma, güç, özgürlük ve eğlence gereksinimlerimizin olduğu, sevmek ve ait olma temel ihtiyaçlarının doyurulmasıyla, sorunların ortadan kalktığını belirtmektedir. Ayrıca ihtiyaçların karşılanması, davranışsal olarak ta bireyi kötülükten, çirkinlikten ve vurdumduymazlıktan uzaklaştıracağını Özyayın tarafından vurgulanmıştır.

İnsanın fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçları doyurulmadığı zaman ise, ilgisizlik, can sıkıntısı, cesaretinin kırılması, şakadan yoksunluk, yabancılaşma, bencillik, kin, yapılan işten zevk alamama, keyifsizlik, huzursuzluk, ümitsizlik gibi durumların birey de somatik yakınmalar şeklinde gelişebileceğine değinmiştir (5).

1.1. Problem Durumu

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında, Beden Eğitimi ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin Temel Psikolojik İhtiyaçlarında karşılanmasında farklı değişkenlerin etkisi var mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin Temel Psikolojik İhtiyaçlarının karşılanması bakımından farklı değişkenler arasında herhangi bir ilişkinin olup olmadığı belirlemektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın önemi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okullarında, Beden Eğitimi ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin Temel Psikolojik İhtiyaçlarında karşılanmasında değişkenlerin rolünü ortaya çıkarmak açısından önemlidir.

1.4. Alt Problemler

1. Beden Eğitimi ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin Temel Psikolojik İhtiyaçlarının karşılanmasında yaş değişkeni açısından farklılık var mıdır?

2. Beden Eğitimi ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin Temel Psikolojik İhtiyaçlarının karşılanmasında cinsiyet değişkeni açısından farklılık var mıdır?

3. Beden Eğitimi ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin Temel Psikolojik İhtiyaçlarının karşılanmasında bölüm değişkeni açısından farklılık var mıdır?

4. Beden Eğitimi ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversiteöğrencilerinin Temel Psikolojik İhtiyaçlarının karşılanmasında üniversite değişkeni açısından farklılık var mıdır?

5. Beden Eğitimi ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversiteöğrencilerinin Temel Psikolojik İhtiyaçlarının karşılanmasında spor yapan veya spor yapmayan değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

6. Beden Eğitimi ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversiteöğrencilerinin Temel Psikolojik İhtiyaçlarının karşılanmasında kardeş sayısı açısından farklılık var mıdır?

7. Beden Eğitimi ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversiteöğrencilerinin Temel Psikolojik İhtiyaçlarının karşılanmasında aile büyüklerinin (Anne – Baba) öğrencilere olan tutumları açısından farklılık var mıdır?

8. Beden Eğitimi ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversiteöğrencilerinin Temel Psikolojik İhtiyaçlarının karşılanmasında ikamet edilen yere göre farklılık var mıdır?

9. Beden Eğitimi ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin Temel Psikolojik İhtiyaçlarının karşılanmasında ailenin aylık gelirine bakımından farklılık var mıdır?

10. Beden Eğitimi ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin Temel Psikolojik İhtiyaçlarının karşılanmasında anne eğitim durumubakımında farklılık var mıdır?

11. Beden Eğitimi ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin Temel Psikolojik İhtiyaçlarının karşılanmasında baba eğitim durumubakımından farklılık var mıdır?

1.5.Sınırlılıklar

1. Çalışmanın evreni Elazığ, Malatya, Kahramanmaraş, Hatay, Kayseri, Kırşehir illerinde öğrenim gören üniversite öğrencilerinden oluşurken, araştırmanın örneklemini Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu da Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde ki öğrenciler ile sınırlıdır.

2. Araştırma, öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlarının incelenmesi ile sınırlıdır.

3. Araştırma, öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlarının yaş, cinsiyet, bölüm, üniversite, spor yapan yada yapmayan, kardeş sayısı, ailenin tutumları, yaşanılan yer, aylık gelir, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu gibi değişkenler ile sınırlıdır.

1.6. Temel Psikolojik İhtiyaçlar İle İlgili Önceki Çalışmalar

Bu bölümde Temel Psikolojik İhtiyaçlar il ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılmış olan çalışmalara yer verilecektir. Yapılan araştırmalar incelendiğinde Temel Psikolojik İhtiyaçlar ile alakalı Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümü öğrencileri düzeyinde araştırmaya rastlanmamıştır.

1.6.1. Psikolojik ihtiyaçlar ile ilgili yurtdışında yapılan çalışmalar

Erkeksal (6) İstanbul Üniversitesi, işletme Fakültesi, Boğaziçi Üniversitesi üç grup arasında başarı gereksiniminde en yüksek aritmetik ortalamayı gösterdiğini bulmuşlardır. En düşük değer İstanbul Üniversitesi işletme Fakültesi öğrencileri arasında görülmüştür. Ayrıca kız öğrencilerle erkek öğrencilerin puanları karşılaştırıldığında Boğaziçi Üniversitesi ve İndiana Üniversitesinde kız öğrencileri daha düşük başarı gereksinim puanı göstermişlerdir. İstanbul Üniversitesi, işletme Fakültesinde iki grup arasında fazla farklı bir sonuç alınmamıştır (6).

Tuzgöl (7), ana-baba tutumları farklı lise öğrencilerinin “Saldırganlık Düzeyi”ni incelemiştir. Çalışma sonucunda; ana-baba tutumu ile cinsiyet, yaş, okul türü, anne babanın öğrenim durumu ve ailenin gelir düzeyi değişkenlerinin saldırganlık düzeyine ortak etkileri anlamlı bulunmazken, cinsiyet ve okul türü değişkenlerinin saldırganlık düzeyine temel etkileri anlamlı bulunmuştur.

Kuzgun(8), psikolojik ihtiyaçlarla okul başarısı ve ÖSYM sınavı arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma ile elde edilen bulgular şunlardır: Psikolojik ihtiyaçlar açısından alt yetenek grubundan duyarlık, düzen ve sebat. Üst yetenek grubundan ise başatlık, karşı cinsle ilişki, saldırganlık ve gösteriş puan ortalamaları yüksek çıkmıştır. Psikolojik ihtiyaçlar açısından kızlarda gösteriş, özerklik, değişiklik ve saldırganlık puanları ÖSS sonuçları ile olumlu, sebat, kendini suçlama ve düzen puanları ise olumsuz ilişki göstermiştir. Erkeklerde ise ÖSS puanları ile olumlu ilişki gösteren değişkenler başarma, başatlık ve saldırganlık değişkenleridir.

Atalay (9), yuva öğretmenlerinin psikolojik ihtiyaç örüntülerini inceleyen bir araştırma yapmıştır. Bu araştırmayla ortaya çıkan sonuçlar şunlardır: Yuva öğretmenlerinin yaş grubuna göre psikolojik ihtiyaçları, 18-27 yaş grubu gençlerin gösteriş ihtiyaç puanları yetişkin gruptan anlamlı bir düzeyde farklılık göstermektedir. Yuva Öğretmenlerinin çocuk sahibi olma durumuna göre psikolojik ihtiyaçları, karşı cinsle ilişki kurma ihtiyacı çocuksuz grup lehine anlamlı bulunmuştur. Yuva Öğretmenlerinin kıdem durumlarına göre psikolojik durumları, 6 yıl ve daha fazla kıdeme sahip yuva öğretmenlerinin şefkat gösterme ve sebat ihtiyaç puanları, kıdem durumları 6 ve daha az olanlara göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Bilge (10), değişik branşlar da ki sporcuların psikolojik ihtiyaçlarını ortaya koymak için yaptığı araştırmasında şu sonuçlar ortaya çıkmıştır: Milli sporcularla sporcu olmayanlar arasında psikolojik ihtiyaçlar yönünden önemli fark ortaya çıkmamıştır. Takım sporcularıyla bireysel sporcular arasında psikolojik ihtiyaçlar yönünden önemli farklar ortaya çıkmamıştır.

Değişik spor dallarından hentbolcular, basketbolcular, voleybolcular ve atletler arasında başarı, düzen, başatlık, özerklik, yakınlık, ilgi görme, kendini suçlama, şefkat gösterme ve değişiklik ihtiyaçları bakımından önemli farklar bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Öztürk'ün (11) çalışmasında, “demokratik ve otoriter” olarak algılanan ana-babatutumlarının öğrencilerin bağımsızlık, duyguları anlama, yakınlık, başatlık, kendini suçlama vesaldırğanlık düzeylerine etkilerini incelemiştir. Elde edilen sonuçlara göre; ana-babalarını demokratik olarak algılayan öğrencilerin bağımsızlık, duyguları anlama, yakınlık, başatlık düzeyleri, ana-babalarını otoriter olarak, annelerini otoriter ve babalarını demokratik olarak algılayan öğrencilerinkinden daha yüksek, buna karşın kendini suçlama ve saldırganlık düzeyleri daha düşük olarak bulunmuştur. Ana-babalarını otoriter olarak algılayan öğrencilerle; annelerini demokratik, babalarını otoriter; annelerini otoriter, babalarını demokratik olarak algılayan öğrencilerin bağımsızlık, duyguları anlama, yakınlık, başatlık, kendini suçlama vesaldırğanlık düzeyleri arasında önemli bir fark bulunmamıştır. Ana-babalarını demokratik olarak algılayan kız ve erkek öğrenciler, ana-babalarını otoriter olarak algılayan kız ve erkek öğrencilere göre; bağımsızlık, duyguları anlama, yakınlık, başatlık

düzeylelerinin yüksek olduğunu buna karşın, kendini suçlama ve saldırganlık düzeylerinin daha düşük olduğunu saptamıştır (akt;9).

1.6.2. Psikolojik ihtiyaçlar ile ilgili yurtdışında yapılan çalışmalar

Edwards (12), norm çalışmaları yürütürken, 760'ı kadın ve 749'u erkek olmak üzere toplam 1509 üniversite öğrencisine Edwards Kişisel Tercih Envanteri (EPPS) 'ni uygulamış ve sonuçları cinsiyete göre analiz etmiştir. Erkeklerin başarı, özerklik, başatlık, karşı cinsle ilişki ve saldırganlık ihtiyaç alanlarında kızlardan; kızların ise uyarlık, yakınlık, duyguların anlaşılması, ilgi görme, kendini suçlama, şefkat gösterme ve değişiklik ihtiyaç alanlarında erkeklerden daha yüksek puan ortalamaları elde ettiklerini ve aradaki farkların 0,01 düzeyinde anlamlı olduğunu saptamıştır.

Daha sonraki yaptığı araştırmalarda kadın ve erkeklerin puanları ayrı analiz edilmiştir. Kadınların uysallık, yumuşaklık, şefkatli olma, başkalarının desteğine ihtiyaç duyma ve bağımlılık, erkeklerin ise, egemen olma, atak ve başarılı olma gibi özelliklerinin EPPS puan ortalamalarına yansıdığını tespit etmiştir. Edwards, Amerika Birleşik Devletlerinde, ülke çapında yapılan bir pazarlama araştırması için seçilen 4031 erkek ve 4932 kadın denekten oluşan bireylerin psikolojik ihtiyaçlarını incelemiştir. Yetişkin grubun üniversitede ki öğrenci grubundan daha yüksek puan ortalamaları elde ettikleri, ihtiyaç alanları uyarlık, düzen, kendini suçlama, şefkat gösterme ve sebat olduğu; üniversite öğrencilerinin ise, yetişkin grubundan daha yüksek puan ortalamaları elde ettikleri, ihtiyaç alanları uyarlık, düzen, kendini suçlama, şefkat gösterme ve sebat olduğu üniversite öğrencilerinin ise, yetişkin grubundan daha yüksek puan ortalamaları elde ettikleri ihtiyaç alanları ise, gösteriş, duyguların anlaşılması, ihtiyaç alanları ise gösteriş, duyguların anlaşılması, başatlık, değişiklik ve karşı cinsle ilişki olduğu ve bu konuda cinsler arasında herhangi bir fark görülmediği saptanmıştır.

W. Mischel yüksek başarı güdüsüne sahip bireylerin gelecek beklentilerinin fazla olduğunu, geleceğin büyük ödülleri şimdinin küçük ödüllere üstün tuttıklarını; N.B. Ren ve R.H. Knapp (1959) zamanın çabuk geçtiğini ve bu nedenle her şeyi yapabilecek yeterlilik zamanlarının olmadığını bilincinde olduklarını; H.A. Moss ve J. Kagan (1961) amaçlarının yönelik gelişmeyi denetleyebilmek için hemen düzenli ve somut geribildirimler elde etmek istediklerini saptamışlardır (Akt,13).

Bruner, Wiener, Gagne gibi bilişsel kuramcılar öğrenme, başarıya ulaşma ve birdavranışın kalıcı olarak uzun süre korunmasında içsel güdülenmenin daha etkili rol oynadığını belirtmişlerdir(Akt; 14).

Buraya kadar psikolojik ihtiyaçlarla ilgili Türkiye’de ve yurtdışında yapılan çalışmalardan örnekler verilmiştir. Yapılan bu çalışmalar öğrencilerin, hastalar ve bazı meslek mensuplarının psikolojik ihtiyaçlarını betimlemek amacıyla yapılmıştır. Psikolojik ihtiyaçlarla ilgili deneysel araştırmalar az sayıdadır.

2.GENEL BİLGİLER

2.1. İhtiyaç (Gereksinim)

İnsanoğlu, yaşamını psikolojik ve fizyolojik olarak gerçekleştirme konusunda bazı temel ihtiyaçlara gereksinimi vardır.

İnsanların yaşamlarını sürdürmek için gerekli olan butemel ihtiyaçlar; acıkma durumunda açlığın giderilmesi, üşüme durumunda ısınması, açıkta kaldığı zaman barınması vb. gibi fizyolojik durum ile alakalı zaruri ihtiyaçlardır. Diğer taraftan: zaruri olmamasına rağmen; sevme, sevilme, mutlu olma, korunma, başarı, dostluk vb. gibi psikolojik ihtiyaçlar da vardır. Deveci (15) psikolojik bir varlık olarak insanın, yiyeceğe, giyeceğe, barınacağı bir yere; sosyal bir varlık olarak, sevmeye, sevilmeye, ait olmaya, bulunduğu toplulukta saygınlığa; düşünen ve hisseden bir varlık olarak, özgürlüğe, adalete, bilmeye, başarıya, estetiğe ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. Fizyolojik ve psikolojik olan bu ihtiyaçların karşılanması bireye haz vererek bireyin ruhsal doyumunu gerçekleştirip bireyin öznel iyi oluşunu sağlayacak ihtiyaçlardır.

Birey, temel ihtiyaçlarını belirleme ve ortaya çıkarma konusunda bilerek ya da isteyerek bir seçim yapma şansına sahip değildir. Bireyin fizyolojik ihtiyaçlarının ortaya çıkmasında içsel dürtülerin aktive olduğunu söylemek mümkündür. Öztürk (16) çalışmasında, bir eksiklik ya da hoş olmayan bir uyarının etkisi altında dengesi değişmiş olan organizmanın eski durumunu alabilmesi için bir itme, bir canlandırmanın gerekli olduğunu söyleyerek içsel dürtüye atıf da bulunmuştur. Örneğin; birey susamış, acıkmış veya üşümüş olması durumunda bireyin bu gereksinimlerinin giderilmesinde bireyin kendisi değil, bireyin organizması aktif bir rol oynayacaktır. Birey organizması, organizma da meydana gelen bu değişimlerin (ortaya çıkan ihtiyaçların) giderilmesini ve yeniden eski haline getirilmesini de homeostatik denge adı verilen bir mekanizma ile sağlamaktadır. Fransız fizyolojisti Clause Bernard tarafından öne sürülen bu kavram, organizmanın yaşam devamlılığını sürdürebilmesi için organizmada ortaya çıkan ihtiyaçlardan dolayı organizmada ki gergin durumunu ortadan kaldıran bir dengeleşim fonksiyonudur. Organizmanın bu talep ve ihtiyaçlarını, beden ısısı, kandaki şeker, oksijen miktarı, asit ve alkali oranı yaşamaya en elverişli sınırlar içinde bulunacağını (dengeleşeceğini) Erkekmer (1)da vurgulamıştır.

Temelde ihtiyaç kavramı; gerekseme, gereksinim ve gereksinme olarak tanımlanırken, aslında bir eksikliği ve yetersizliği ifade etmektedir. Darley (17) de ihtiyacı, kişinin biyolojik (fizyolojik) veya psikolojik gereklilikten oluşan yetersizlik durumudur şeklinde ifade etmiştir.

Birey ihtiyaçlarının sınırı yoktur. Bu sebeple bireyin ihtiyaçlarının karşılanması, karşılanan ihtiyacın bir kez daha ortaya çıkmayacağı anlamına gelmez. Tam aksine bir süre sonra karşılanmış olan ihtiyaç, yeniden organizmayı gergin bir duruma sokarak organizmayı ihtiyacı karşılaması için güdüler. İhtiyaçların organizmayı harekete ve faaliyete sürüklemenin temelinde güdüler yatmaktadır (18).

Bireyin ihtiyaçlarının organizmada ki karşılığı farklı olabilir. Diğer bir ifade ile organizmada ortaya çıkan her ihtiyacın keyif ve acı şiddetleri farklıdır. Bu sebeple her bir ihtiyacın karşılandığı zaman ki keyif aynı olmayacağı gibi her karşılanmayan ihtiyacın organizmada oluşturacağı acıda aynı olmayacaktır.

Birey ihtiyaçlarının karşılanması, bireyin öznel iyi oluşunu gerçekleştirip kişide davranışlarının da pozitif yönde gelişmesine katkı sunacaktır. Çünkü olumlu duygulanım, olumsuz duygulanım ve yaşam doyumu boyutlarının pozitif yönde oluşması bireyin daha iyi ve mutlu olmasını sağlayacaktır. Yani, kişinin görel olarak yüksek düzeyde olumlu duygu, düşük düzeyde olumsuz duygu yaşaması ve kişinin yaşam doyumunun yüksek olması (19) kişide mutluluk olarak ortaya çıkıp öznel iyi oluşunu gerçekleştirecektir.

Aksine, birey ihtiyaçlarının karşılanmaması durumunda bireyin davranışlarının negatif yönde bir gelişim yaşaması söz konusudur. Çünkü birey sosyal bir varlık olarak değerlendirildiği zaman, bireyin ihtiyaçlarının karşılanmasında sosyal çevresinin rolü yadsınmamayacak kadar önemlidir. Bireyin etrafında ki bu sosyal çevre, sosyolojik açıdan ekonomik bakımdan, kültürel miras, inanç biçimi ve toplumsal eğitim gibi faktörler bireye bazen olumlu bazen de olumsuz katkı sağlamaktadır. Deci ve ark. (20) de, insanoğlunun gelişim yönündeki faaliyetleri, yaşanan sosyal bağlam tarafından bazen kolaylaştırıldığını, bazen de engellendiğini ifade etmişlerdir.

İhtiyaçları karşılanmayan birey, sadece toplumsal görev ve sorumluluklarını yerine getirmede yetersiz bir birey olarak kalmayacaktır aynı zamanda içinde yaşamış olduğu toplumu benimsemeyip topluma adapte olamayacaktır. Böylece birey topluma uyum sağlama konusunda problemler yaşayacaktır. Bu durumun aksi olduğu zaman, yani birey ihtiyaçlarının karşılanıp öznel iyi oluşu ‘sosyal çevre’ tarafından gerçekleştirilmiş olan birey, içinde

yaşamış olduğu sosyal çevreyi benimseyip adapte olabilmenin yanı sıra toplumsal uyumu da gerçekleştirmede başarılı olacaktır. Konu ile alakalı, bireylerin temel psikolojik ihtiyaçlarının yaşanılan sosyal bağlam tarafından desteklenmesi; söz konusu düzenleme süreçlerini (bireylerin yaptıkları işe motive olma derecelerini) olumlu yönde etkilerken bireylerde esenlik halinin gelişmesini sağlar(21) şeklinde ifade edilirken, engellenmesi ise tam tersi etki yaparak bireylerin topluma oryantasyon sürecinde problemler yaşamasına (bireylerin motivasyon düzeylerinin motivasyona doğru azalmasına) ve esenlik halinin bozulmasına sebep olacağı (21,22) ifade edilmiştir.

Birey ihtiyaçlarının karşılanmaması durumunda diğer olumsuz durumlar (21) kaygı, üzüntü, husumet gibi negatif duyguların ortaya çıkabileceği şeklindedir. Deci ve ark.(23) ya göre, bu durumun aksi olması halinde (ihtiyaçların karşılanması durumunda), bireyin esenlik halinin gelişeceği ve motivasyonunun artacağını ifade etmişlerdir.

Bireyin temel ihtiyaçlarının karşılanmaması durumunda ortaya çıkabilecek olan bir diğer sorun ise saldırganlıktır. Staub (14)'e göre, temel insan gereksinimlerinin engellenmesinin düşmanlık duygularının ve saldırganlığın temel sebebi olacağını vurgulamıştır. Birey saldırganlığını, birey gereksinimlerinin tatmin edilmemesinde sentezi paralelinde değerlendirecek olursak, birey saldırganlığının birçok yönü ve boyutundan bahsetmek mümkündür. Örneğin; Durkin (24) ve Eron (25) saldırganlığı bilişsel süreçler olarak değerlendirirken, Sylwester, saldırganlığı, doğuştan getirilen özellikler, öğrenme yaşantıları, beyindeki sorunlar, mizaç, hormonal değişiklikler, biyolojik anlamda yeterince gelişmemiş olan refleksif beyin, medya, anne-baba tutumları, kolaylıkla elde edilebilen silahlar şeklinde değerlendirmiştir.

Saldırganlık fiziksel, sözsöz, cinsel, duygusal olarak düşmanlık içeren, kasıtlı ve bilinçli olarak karşıda ki bireye zarar verme şeklinde kategorize edilebilir. Ancak birey sadece karşıda ki kişiye saldırganlık göstermez, aynı zamanda kendisine de saldırgan davranabilir (intihar, vücuduna zarar verme gibi).

Birey saldırganlık durumunu aktif (alay etmek, küçük düşürmek) ya da pasif (küsmek, görmemezlikten gelmek) olarak ortaya çıkabilir. VoltanAcar(26) bazı insanlar çevreyle ilişkilerinde saldırganlardır; istedikleri amaçlara ulaşmak, ihtiyaçlarını karşılamak için başkalarını kırma, küçük görme ve dikkate almama eğilimi gösterirler.

Birey ihtiyaçları kapsamında ortaya çıkan saldırganlığı Murray, bireyin ihtiyaçlarının karşılanma düzeyine göre ortaya çıkacağını belirtmiştir. Sand(27) yapmış olduğu çalışmada Murray (1959)'ın bu konuda; psikolojik ihtiyaçlar bireyi, fizyolojik ihtiyaçlar gibi farklı etkinlikler aracılığı ile doyum için gdleyeceği vurgusuna dikkat çekmiştir. Farklı psikolojik ekoller tarafından çeşitli şekillerde tanımlanmış olsa da tüm ekollerin birleştiği nokta, insan doğasında saldırganlık güdüsünün var olduğudur (28).

2.2. Temel İhtiyaçlar ile İlgili Kuramlar

Birey ihtiyaçları hakkında çokça kuram ve çalışma mevcuttur. Bazı kuramlar da birey ihtiyaçlarının doğuştan var olduğu ifade edilirken, bazı kuramlarda ise sonradan kazanıldığı ifade edilmiştir. Örneğin; Hull, bireyin ihtiyaçlarında ki bütün motivasyonların biyolojik dengesizlikler ya da ihtiyaçlardan oluştuğunu ne sürmüştür. Hull, bu ifadeyi dürtü kuramında bir ihtiyacın organizmada biyolojik gerekliliklerden kaynaklandığını benzer şekilde ifade etmiştir. Deci ve Ryan (21), Patrick ve ark. (29) ' e göre de, bu ihtiyaçlar doğuştan olup, eksikliğinde organizmayı harekete geçiren ve canlılığın devamını sağlayan özelliğe sahip olduğu şeklinededir. Bunların aksine Murray, ihtiyaçların hem biyolojik hem psikolojik olduğunu ve sonradan kazanıldığını iddia etmiştir. Ayrıca Murray' in öğrenilmiş gereksinimler kuramına göre, ihtiyaçlarımız kişisel algılarımızı ve davranışlarımızı yöneten bir g olduğunu belirtmiştir. Murray bunlara ek olarak, birey ihtiyaçlarının giderilmesi gereken bir gerginlik olduğunu da ifade etmiştir.

2.2.1. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi kuramı

İnsan gereksinimlerini ilk kez bilimsel bir biçimde ele alıp inceleyen ve güdüleme konusuna ışık tutan bilim insanı Amerikalı Abraham H. Maslow'dur (30)

Maslow ihtiyaçlar kuramında, ihtiyaçların sıradüzensel olduğunu, bazı durumlarda bazı ihtiyaçların (o an için baskın olan) diğerlerinden daha fazla öneme sahip olacağını ifade etmiştir. Maslow'a göre bu ihtiyaçlar;

2.2.1.1. Fizyolojik ihtiyaclar

Fizyolojik gereksinimler motivasyon kuramı içerisinde genelde fizyolojik dürtülerolarak ele alınmaktadır. Bunlar içerisinde açlık, susuzluk, cinsellik vb. gibi belli başlı gereksinimlersıralanabilmektedir. Bu gereksinimler tatmin edilmez ise birey, bu fizyolojikgereksinimler tarafından baskı altına alınmakta ya da tüm diğer gereksinimler öneminiyitirerek, bireyi tekrar bu dürtüleri tatmin etmeye yöneltmektedir (31)

2.2.1.2. Güvenlik ihtiyacı

Maslow (31)göre birey, fizyolojik ihtiyaçlarını karşılandığı zaman bir üst basamak olan güvenlik ihtiyaçlarını karşılamak için harekete geçer. Bu ihtiyaçlar, kendini koruma, güven duyma, vücut, iş, kaynak, etik, aile, sağlık ve mülkiyet güvenliği olarak çeşitlendirilebilir.

Maslow (31) a göre güvenlik gereksinimi ile fizyolojik gereksinimlerin var olmaması durumunda, bireyin ihtiyacı karşılamak için harekete geçmeye motive olacağını belirtmiştir. Ancak Maslow güvenlik ihtiyacının savaş,hastalık, doğal afetler, suç dalgaları, sosyal düzensizlikler, otoritenin yıkılması, kronik şekilde gelişen kötü koşulların (süreklilik kazanan terör olayları gibi) ortaya çıkması durumunda daha aktif ve daha baskın hale geleceğini vurgulamıştır. Yani, Maslow' a göre birey güvenliği tümü ile otorite veya sorumlular tarafından sağlanmış bir ortam da bireyde ki güvenlik ihtiyacının etkin ve yoğun olmayacaktır.

2.2.1.3. Ait olma, sevgi ve sevecenlik ihtiyacı

Fizyolojik ve güvenlik ihtiyaçları ile doyurulmuş olan birey Maslow'un ihtiyaçları hiyerarşisi kuramı kapsamında bu ihtiyaçların üçüncü basamağı olan ait olma, sevgi, sevecenlik ihtiyaçlarını karşılamaya motive olacaktır. Maslow bu basamaktaki birey ihtiyaçlarının karşılanması kapsamında bir arkadaş, bir sevgili, bir eş veya çocuğa ilişkin yokluğu daha önce olmadığı kadar yoğun şekilde hissedeceğini, yaniailesi ya da bir grup içinde insanlarla duygusal ilişkinin açlığını duyumsayacak ve bugereksinimini karşılamak için yoğun çaba gösterecektir (31).

2.2.1.4. Saygılık ihtiyacı

Maslow, bu ihtiyacı bireyin kendisine olan saygısı ve başkalarının bireye göstermiş olacağı saygı şeklinde kategorize etmiştir. Bireyin kendisine olan saygısı kendine güvenme, başarma, bilgi sahibi olma, bağımsız olma gibi bireyin öz saygısını arttıracak olan gereksinimlerdir. Bireyin içerisinde yaşamış olduğu çevreden beklediği saygı ise, elde etmiş olduğu statü, yapmış olduğu eylem ve toplumda almış olduğu sorumluluğu yerine getirdiği düzeyde saygı duyulmasını ve takdir edilmesini bekler. Saygılık ihtiyacının karşılanması, bireyin normal düzeyini yükseltir (32) ve öz-güven, değer, güç, yetenek ve yeterlilik, dünya için yararlı ve gerekli olma duygusuna yol açmaktadır (31) Burger (33)' de Maslow'un üçüncü basamak ihtiyaçları atfen para, eş ve arkadaşlara sahip bir insanın; öz saygı ve beğenilme gereksinimini karşılayamazsa aşağılık duygusuna kapılıp ve cesaretinin kırılacağını belirtmiştir.

2.2.1.5. Kendini gerçekleştirme ihtiyacı

Maslow' a göre birey, kendini gerçekleştirme aşamasına ulaşabilir. Buraya ulaşmış olan birey bu ihtiyacını karşılayabilir. Ancak, kişinin kendini gerçekleştirme ihtiyacı diğer ihtiyaçlara göre doyurulduğunda etkisini azaltmaz. Tam aksine bireyde kendini gerçekleştirme ihtiyacı daima artarak devam eder.

Maslow'un gereksinimleri arasında en tepede olan kendini gerçekleştirme ihtiyacında ki birey sahip olduğu potansiyelini, yaratıcılığını en iyi şekilde kullanma arzusundadır. Lawler (34) de, kişilerin kendi kapasitelerini kullanıp geliştirerek harekete geçtiklerini ve durumun dışsal ödüllerle ilgili olmadığını vurgulamıştır.

Bu aşamaya gelmiş olan birey kendisini sürekli olarak geliştirmek arzusundadır. Maslow' a göre kendini gerçekleştirme ihtiyacında olan bireylerin ihtiyaçlarının karşılanmasında sürekli bir gelişim arzusu içerisindeyler. Maslow fizyolojik, güvenlik, ait olma ve saygılık gereksinimlerini bir "eksiklik güdülenmesi" olarak ifade ederken, bireyin içerisinde olduğu kendini gerçekleştirme ihtiyacını "gelişim güdülenmesi" olarak belirtmiştir.

Maslow, kendini gerçekleştirmiş olan bir bireyin kişiliğinin, olgunlaşmasının, kendini ifade etmesinin ayrıca bireylerin özgür iradelerinin normal düzeydeki insanlardan daha üstün olacağını(Akt;33) kısacası bireyin kendisini gerçekleştireceğini belirtmiştir

Maslow' a göre, kendini gerçekleştiren bireyler temel olarak şu özellikleri sergilemektedir

1. Gerçeği daha iyi ve yalın şekilde algılar ve gerçekle daha rahat ilişkiler kurarlar.
2. Kendilerini, başkalarını ve doğayı olduğu gibi kabul ederler.
3. Davranışlarında kendiliğindenlik, sadelik ve doğallık gösterirler.
4. Sorunların kendisine odaklanırlar.
5. Çevreden ayırırlar, yalnızlığa gereksinim duyarlar.
6. Özerklik arzularlar, kültürden ve toplumdan bağımsızlık arzusu ve eylemi içindedirler.
7. Yaşamı sürekli şekilde yeniden yaşarlar, hayata yönelik minnettarlık duygusu taşırlar.
8. Kendilerini zirveye çıkaran mistik ve doruk deneyimler yaşarlar.
9. İnsanlığa yönelik özdeşim, yakınlık ve ilgi duyarlar.
10. Kişilerarası derin ve gerçek ilişkilere önem verirler.
11. Demokratik kişilik yapısına sahiptirler.
12. Amaçlarla araçları ayırabilme ve de ayrıca iyi ve kötü arasındaki ahlaki ayrımı tanımlama becerileri vardır.
13. Şakayı kaldırır ve buna yönelik olumlu bir tutum sergilerler.
14. Yaratıcıdır.
15. Kültürel çerçevelenmeye direnç gösterirler.

2.2.2. Clayton Alderfer'in ihtiyaçlar kuramı

Alderfer ise, Maslow' un ihtiyaçlar hiyerarşisini başka bir şekilde ifade ederek sadeleştirmiş ve V.İ.G kuramını oluşturmuştur. Özellikle Maslow'un kuramının bir uzantısı olarak görülebilecek olan V.İ.G kuramı, gereksinimler hiyerarşisi kuramını desteklemek ve eksikliklerini gidermek amacıyla ortaya atılmıştır (35). Alderfer, V.İ.G kuramını üç başlık altında (Varoluş, İlişki, Gelişme) toplamıştır.

2.2.2.1. Varoluş gereksinimi

Maslow' un *Güvenlik ve Fizyolojik* gereksinimleri kuramına denk gelen varoluş ihtiyacı kuramını Mullins (36) 'de, insanın varlığını sürdürmesi ve varoluşunu devam ettirmesini sağlayıcı maddesel özelliğe sahip güvenlik ve fizyolojik gereksinimlerini kapsadığını ifade etmiştir. Varoluş gereksinimi, insanın varoluşuyla ilişkili olan ve Maslow'un kuramındaki ilk iki basamakta yer alan fizyolojik ve belirli güvenlik gereksinimlerine karşılık gelmektedir (37).

2.2.2.2. İlişki kurma gereksinimi

İlişki kurma gereksiniminde birey, diğer insanlarla bir arada bulunmak, duygularını paylaşmak, düşüncelerini ifade etmek, sevgi ve aidiyet ihtiyacını karşılamaktadır. Maslow' un sevgi ve aidiyet kuramına denk gelmekte olan bu ilişki kuramını Johns ve Saks (38) ' de, ilişki kurma gereksiniminin eleştirisiz samimiyetten ziyade açık, doğru ve dürüst etkileşimle tatmin edilmesi gerektiğini önemle belirtmişlerdir.

2.2.2.3. Gelişme gereksinimi

Bireyin; tanınma, kabul görme, başarıma gibi gelişme ihtiyaçlarıdır. Ayrıca, bu gereksinim Maslow'un kuramında yer alan kendini gerçekleştirme gereksinimini kapsamakta ve ayrıca Johns ve Saks (38) başarı ve sorumluluk niteliğini içeren saygınlık gereksiniminin bir yönünü içine aldığı vurgulanmıştır.

Alderfer' e göre varoluş ihtiyaçlarının karşılanması durumunda birey ikincil ihtiyaç olan ilişki kurma gereksinimi ve daha sonra da üçüncü gereksinim olan gelişme gereksinimi karşılamak için kendini motive eder. Bu kapsamı ile Maslow'un ihtiyaçlar kuramında ki gibi, bir ihtiyacın doyuma ulaştıktan sonra bir üst kategoride ki ihtiyacı edinebilmek için birey çok daha fazla motive olacaktır. Ancak Alderfer 'e göre, ihtiyaçlarını karşılama konusunda bireyin bireysel kabiliyeti doğrultusunda bir alt basamağa inebilir ya da bir üst basamağa çıkabilir ve böylece birey iki yönlü hareket edebilir. Alderfer'in V.I.G kuramında birey davranışlarını değerlendirirken daha esnek bir tutum kullanarak Maslow'un ihtiyaçlar kuramına göre daha yumuşak bir biçim kullanmıştır. Maslow'la ele alındığında V.I.G. kuramı, çalışan motivasyonu hakkında kullanışlı bir düşünme şekli önerdiği görülmektedir (37).

Maslow ile Alderfer'in kuramları arasında ki farkı Hellriegel (39) de, gereksinimler hiyerarşisinin, gerçekleştirme ve doyuma dayanan statik bir gereksinim sistemini öne sürerken, V.I.G modeli engelleme-geri çekilmeye dayanan esnek bir üç-gereksinimli sınıflandırmayı temsil ettiğini söylemiştir.

2.2.3. David McClelland'ın başarı ihtiyacı kuramı

David C. McClelland' nın başarı gereksinimi kuramı; başarı, güç ve yakın ilişki ihtiyaçlarını üç başlık altında inceleyen bir kuramdır.

2.2.3.1. Başarı gereksinimi

McClelland ve Burnham (40), iyi iş yapma ya da bir kusursuzluk standardıyla rekabet etmenin önemli olduğu eylemlere yönelme şeklinde tarif etmiştir. Sagie ve Elizur, (41) ise, başarı güdüsü, zor bir işin üstlenilmesi, belirsizlikle yüzleşme ve kişinin performansının sonuçları için kişisel sorumluluk alması gibi davranışlarıyla dışa vurulmaktadır biçiminde vurgulamıştır.

McClelland (42,43) ayrıca, başarı isteklenmesi fazla olan bireylerin ortak özelliklerini şu şekilde sıralamıştır;

- Yüksek başarı isteklenmesine sahip olan bireyler, ne büyük ne de küçük riskler almayarak, başarılarını hesaplanan riskler olarak göstermek gereksinimi hissetmektedirler
- Bu bireyler, hedefledikleri amaca doğru hangi düzeyde ulaştıklarını anlamak için hızlı ve kesin şekilde bir geri bildirim alma ihtiyacı duymaktadırlar.
- Bu bireylerin başarıyla motive olmaları ve başarıdan büyük haz duymaları sıklıkla görülmektedir.
- Bu bireyler zihinlerini sürekli şekilde hedeflerindeki işle meşgul etmektedirler.
- Başarıya hedeflenen kişiler olarak kişisel sorumluluk almakta son derece kararlıdırlar.

McClelland (42) yapmış olduğu çalışmalarda birey başarı gereksinimine olan ihtiyacı ve bu ihtiyacını doyurma çabasının birey girişimciliğini olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir. Ayrıca, uygun bir toplumda (birey açısından sosyalleşme süreci yüksek olan) bireylerin başarı

güdüsünün yüksek uyarılmasına paralel olarak toplum içerisinde daha fazla girişimci kişiliğe sahip birey çıkacağını vurgulamıştır. Bu minvalde, başarı güdüsü yüksek olan birey aynı zamanda içerisinde yaşamakta olduğu topluma sosyo-ekonomik açıdan bireyin katkı düzeyi yüksek olacağı söylenebilir. McClelland (42) bireyin başarı güdüsü daha yüksek bir yaşam standardı ve daha fazla ekonomik gelişime katkı sağlayacağını söylemiştir.

2.2.3.2. Güç gereksinimi

McClelland (44)gücü, başkalarını etkileme araçlarını denetleme yoluyla kişinin doyuma ulaşma eğiliminde tanımlamıştır. Yine McClelland ve Burnham (40) bir başka ifade ile gücü, yüksek güç gereksinimi içindeki bireyler, kendi çevresini, finansal ve maddi kaynakları, bilgiyi ve diğer insanları kontrol altına alma arzusu göstereceklerini ifade etmişlerdir.

Bireysel psikolojinin kurucularından olan Adler'in güç kavramına bakışı, insanın en büyük hedeflerinden birinin güçlü olmak olduğu ve bu güdüsünün insanın tabiatında var olan bir dürtü olduğu şeklindedir. Bir bireyin kendisi üzerindesahip olduğu güçleri kontrol etmek öğrenmiş olduğu bir şeydir ve bir kişinin doyumu, eninde sonunda onun çevresi üzerinde etkide bulunabilme yeteneğine dayanır biçiminde Birch ve Veroff (45) de birey gereksinimlerinde ki gücün önemini vurgulamışlardır.

2.2.3.3. Yakın ilişki gereksinimi

Sosyal bir varlık olan bireyin, sosyal çevresi ile iletişim kurarak yakın ilişkilerde bulunma gayesi, bireyin sosyal çevresi içerisinde başarıya ulaşma güdüsü gerçekleştirme konusunda arzulamış olduğu önemli bir süreçtir. Bu yüksek başarı gereksinimi içindeki birey, sosyal ilişkilerini sürdürerek daha fazla zaman geçirmekte, gruplara katılarak, seilmeyi ve benimsenmeyi tercih ederek bu gereksinimini gidermektedir (46). Bireyin sosyal çevresi içerisinde ki yakın ilişki gereksinimini Can (13) de diğerlerini sevme, onlar tarafından benimsenme ve sevilme ya da affetme ve affedilme eğilimleri, kişilerarası ilişkilerin bozulmasına tepkide bulunma, bozulan ilişkileri yeniden sağlamaya çalışmak olduğunu bir başka şekilde ifade etmiştir.

McClelland başarı kuramını, Maslow'un son basamak olarak değerlendirdiği kendini gerçekleştirme kuramı ve Alderfer'in üçüncü basamak kuramı olan gelişme ihtiyacı ile benzeşmelerinden söz etmek mümkündür.

Frud'da psikanalitik kuramında bu ihtiyaçları; sevme, onaylama, başarı isteği olarak ifade etmiştir.

Kuramsal çalışmalara genel olarak bakıldığında esas olarak birey ihtiyaçlarına odaklanmışlardır. Kuramcılar, birey ihtiyaçlarına odaklanıp farklı boyutlarda değerlendirmiş olmalarına rağmen genel olarak birbirini referans alan ve bir önceki yapılmış çalışmaları geliştirmeye çalışan çalışmalardır. Bu kuramcılar birey ihtiyaçlarına farklı boyutsal açılar kazandırıp birey gereksinimleri incelenmesi üzerine zenginlik katmışlardır. Ancak bu kuramsal ifadeleri birey gereksinimlerinin üzerinde ki mutlak ifade ya da birey davranışlarının kesin olarak belirlenmesi şeklinde değerlendirilebileceği anlamına gelmemektedir. Rollinson ve Broadfield (41) de, kuramların birbirlerinin yerine geçecek şekilde düşünülmesinden ziyade farklı gereksinimdesenlerini vurgulayıp, daha uygun bakış açısı getiren modeller olarak görülmesi daha uygun bir bakış açısı olacağını ifade etmişlerdir.

Yapılan bazı çalışmalarda ise; bireyin evrensel ve doğuştan gelen üç temel psikolojik ihtiyaca (yeterlilik, aidiyet ve özerklik) gereksinim duyar (21, 47,48) . Bu üç gereksinim kısaca şöyle tanımlanmıştır.

2.2.4.Henry A. Murray'ın ihtiyaçlar kuramı

Bireye ihtiyaçlarını fizyolojik olarak yaklaşan kuramcılar aksine, Murray bireyin ihtiyaçlarını psikolojik boyutta değerlendirmiştir.Yiyecek ve su gibi, iç organlardan kaynaklanan gereksinimlerle pek ilgilenmeyen Murray psikolojik kökenli gereksinimlere odaklanmıştır (33). Murray, psikolojik kökenli gereksinimi, belirli bir koşulda belirli bir şekilde tepki göstermeye hazır bulunma durumu olarak tanımlamıştır (Akt; 33)

Murray, Maslow'un aksine ihtiyaçlar hiyerarşisinin sıradüzensel olmadığını ve kişinin kendi kişisel ihtiyaçları kapsamında ortaya çıkacağını ifade etmiştir. Murray'a göre, birey ihtiyaçlarını karşılama arzusu bulunduğu durum ve konum ile alakalıdır. Murray' a göre birey

gereksinimleri arasında baskın olan ihtiyaç birey için karşılanması gereken en önemli gereksinim olur.

Gereksinimin ortaya çıkması ile organizmanın gergin bir hale girdiğini belirten Murray, “ihtiyacı” gerginliğin ortadan kalkması için doyumu artırma veya hoşnut edici olmayan durumu ortadan kaldırma gibi durumlarda, algımızı, tutumumuzu ve davranışımızı senkronize eden güç olarak ele almıştır.

Murray’ın saptadığı psikolojik ihtiyaçlardan bazıları aşağıda açıklanmaktadır (Akt;15),

Alçalma: Dış güçlere pasifçe boyun eğme.

Başarı: Zor işlerin üstesinden gelme.

Birlikte olma (ilişki): Başkalarına yakın davranmak birlikte olma ve çalışmaktanveya iş birliği yapmaktan hoşlanma.

Saldırganlık: Engelleri şiddetle yenme.

Özerklik: Özgür olma ve engellerden kurtulma.

Karşı tepkide bulunma: Yetersizliğe karşı önlem alma.

Savunuculuk: Kendini eleştiri ve suçlamalara karşı savunma.

Uyarlık: Üstlerini destekleme ve takdir etme.

Başatlık: Başkalarının davranışını kontrol etme.

Gösteriş: Başkalarının üzerinde bir etki bırakma.

Acıdan kaçınma: Acı fiziksel yaralanma, hastalık ve ölümden kendini koruma.

Aşağılanmaktan kaçınma: Küçük düşmekten, alçalmaktan kaçınma.

Şefkat gösterme: Zayıf, sakat, yorgun, yalnız, hasta veya üzgün gibi yardıma ihtiyacı olanlara şefkat gösterme ve ihtiyaçlarını giderme.

Düzen: Eşyaları düzene sokma, dengeli, intizamlı hareket etme.

Oyun: Eğlence için hareket etme.

Cinsellik: Cinsel çekiciliğe sahip olma, cinsel ilişki kurma ve sürdürme.

Kendini Suçlama: Pasif bir şekilde dış güçlere bağlanmak aşağılık duygusunu, hatayıyenilgiyi itiraf etme; kendine zarar vermek ya da suçlama

Anlaşılma: Genel sorular sorma ve teori ile ilgilenme.

Murray’ a göre her ihtiyacın sahip olduğu yön ve yoğunluk vardır. Yön; güdünün doyumunun beklendiği kişi ya da nesneden bahsetmektedir. Acıkma durumunda, yerel bir

büfeye gereksinim duyulur ki bu, güdünün yönünü anlatmaktadır. Yoğunluk; güdünün önemini temsil etmektedir (49).

2.2.5.Clark Hull'un fizyolojik ihtiyaçlar kuramı (Dürtü kuramı)

Öz-belirleme kuramı, gruplar içerisindeki süreçlerde kişinin bireysel gelişimini anlamak için psikolojik ihtiyaçların anlaşılmasını odağına alan bir kuramdır (50).

Hull kuramında, ihtiyaçlara gereksinim boyutu ile bakmamıştır. Hull ihtiyaç ya da gereksinim boyutu yerine dürtü kavramını kullanmıştır. Hull dürtü kuramında, birey ihtiyaçlarının organizmada meydana gelen değişimlerin organizmada oluşturduğu dengesizliklerden ortaya çıkan uyarın- tepki koşullanmasıyla gerçekleşeceğini söylemiştir.

Hull'un dürtü kuramına göre, organizma varlığını sürdürebilmek için biyolojik ihtiyaçlara gereksinim duyar. Hull, dürtü kuramında temel ihtiyaçları biyolojik açıdan ele almakta ve insanların; su, yiyecek, cinsellik, acıdan kaçınma ve hazza ulaşma gibi temel biyolojik ihtiyaçları olduğunu öne sürmektedir. Bu ihtiyaçların doğuştan olup, eksikliğinde organizmayı harekete geçiren ve canlılığın devamını sağlayan özeliğe sahiptir (21)

2.2.6.Edward L. Deci ve Richard M. Ryan' ın Öz-Belirleme kuramı

Öz-belirleme, bireylerin kendi davranışlarını başlatmada ve düzenlenmede seçim duygusunu yaşamalarıdır (51).

Öz-belirleme kuramı, gruplar içerisindeki süreçlerde kişinin bireysel gelişimini anlamak için psikolojik ihtiyaçların anlaşılmasını odağına alan bir kuramdır (50).

Sosyal bir varlık olan insanın içerisinde bulunduğu çevre, birey gereksinimlerinin karşılanmasında ve bu gereksinimlerin ortaya çıkmasında ki davranışları belirlemede çevresi önemli bir etmendir.Sheldon ve ark. (52)' da, Psikolojik ihtiyaçlar sosyal ortam ve ilişkilerden bağımsız olarak düşünölmeyeceğini ifade etmişlerdir.

Ryan ve Deci öz belirleme kuramın da, doyurulmayan psikolojik ihtiyaçlar ruhsal rahatsızlıkları ortaya çıkaracağını söyler iken Kasser ve Ryan(53)'da bu ihtiyaçların hayatı sürdürme, gelişme ve sağlık için gerekli olduğunu vurgulamıştır.

Öz belirleme kuramı üç başlık şeklinde kategorize edilmiştir. Bunlar, birey evrensel ve doğuştan gelen üç temel psikolojik (yeterlilik, aidiyet ve özerklik) ihtiyaca gereksinim duyar (47,48) şeklinde ifade edilirken bu üç gereksinim kısaca şöyle tanımlanmıştır. Bireyi ilgilendiren konular üzerinde kendi seçimlerini yapma anlamına gelen 'otonomi-özerklik' ihtiyacı, ikincisi; yetenekleri kullanma ve onları geliştirme anlamına gelen 'yeterlik' ihtiyacı, üçüncüsü; diğer insanlarla birleşme ve sosyal yönden değerli hissetme anlamına gelen 'ilişki' ihtiyacıdır (21).

2.2.6.1.Özerklik ihtiyacı

Özerklik, öz-belirleme kuramı çerçevesindeki anlamıyla en genel olarak kendi davranışlarını düzenleme (self-regulation) ve kendi kendini yönetmeye(selfgovernance) karşılık gelmektedir (54). Kişisel iradeyle, kendi kendine kararlar alabilme, kendi benlik duygusuyla hareket edebilme ve davranabilme duygusuna işaret etmektedir (55).

Özerklik, içinde davranışları, duyguları ve değerleri barındıran bir yapıya sahiptir (56). Özerkliğin engellenmesi ise kültürel yabancılaşmaya, dolayısı ile kişinin hasta olmasına yol açmaktadır (21).

2.2.6.2.Yeterlilik ihtiyacı

Bireyin kendisini, çevresine hakim ve istenilen sonuçların ortaya çıkarılması sürecinde yetenekli (57) ya da bu süreçte en azından iyiye doğru geliştiğini (58) hissetmesidir.

Yeterlik, öz-belirleme kuramı çerçevesindeki en genel anlamıyla kişinin yaptığı bir işten doyum sağlayarak yeteneklerini geliştirmesidir (54). İstenilen sonuçlara ulaşmada etkili olmak (59) ve çevreyle baş ederken kendini yeterli hissetmektir (60). Ayrıca yeterlik, bir işi yapmak için gerekli olan bilgi, güç, beceriye sahip olma ile yapabileceğine ilişkin inançları

içerirken, bir yandan da hedef belirleyip istenen sonuçlara ulaşma görevini yerine getirmektedir (56).

Bireyin yaptığı işle ilgili olarak kendisini yeterli hissetmesi, verilen görevleri başarıyla yerine getirebilmesi ve bu konularda kendine güveninin yüksek olması yeterlik ihtiyacının karşılanmasını sağlar (3). Ayrıca, Yeterlik algısına sahip kişiler amaçlarına başarılı bir şekilde ulaşabilecekleri inancını da taşımaktadır (61).

2.2.6.3. İlişki ihtiyacı

Vlachopoulos and Michailidou (62) ilişkiyi, bireyin yaşadığı sosyal çevrede kendisi için önemli olan bireylerle ilişkili olduğunu ve bu bireyler tarafından sevildiğini ya da sosyal bir gruba ait olduğunu hissetmesi olarak ifade etmişlerdir.

Sheldon and Eliot (55) ise ilişkiyi, başkaları ile bağlantılı olma, sevme, koruma, sevilme ve korunma arzusu şeklinde ifade ederken, Andersen, ark. (63) karşılıklı saygıyı, özeni ve başkalarına ilişkin güven duygusunu gerektirmekte ve duyarlılığı, sıcaklığı ve duygusal kabulü içerdiğini belirtmişlerdir.

Birey gereksinimlerinde ki doyum seviyesi ne kadar fazla olursa, birey daha çok sağlıklı olacak ve kendisini daha iyi hissedecektir. Birey ihtiyaçlarının karşılanması kapsamında önemli olan bütünselliktir. Yani bireyin pozitif gelişimi için gerekli olan şey, bütün ihtiyaçlarının karşılanıp ruhsal doyumun sağlanmasıdır. Deci and Ryan (21) de, Öz-belirleme kuramı psikolojik sağlık ve iyi oluş için bu temel psikolojik ihtiyaçların sadece bir ya da ikisinin karşılanmasının yeterli olmayacağını her üç ihtiyacın da karşılanması gerektiğini belirtmektedir

3. GEREÇ VE YÖNTEMLER

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması, veri toplama araçları ve verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması ile ilgili bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma kümele modelinde betimsel bir çalışmadır. Kümeleme analizi, gruplanmamış verileri benzerliklerine göre gruplandırarak araştırmacıya özetleyici bilgiler sunmaktır (36).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırma, 2015-2016 Eğitim-Öğretim yılında Kahramanmaraş, Malatya, Kayseri, Kırşehir, Hatay ve Elazığ illerindeki toplam 6 üniversitede öğrenim gören toplam 1114 üniversite öğrencisinden oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Mustafa Kemal Üniversitesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Ahi Evren Üniversitelerinde 1.- 2.- 3. ve 4. sınıflarda öğrenim gören Beden Eğitimi Öğretmenliği bölümünde 542 öğrenci, Antrenörlük bölümünde 572 olmak üzere toplam 1114 üniversite öğrencisinden oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Örneklem grubunda yer alan öğrencilere araştırmanın amaçlarına yönelik olarak araştırmacı tarafından hazırlanmış “Kişisel Bilgi Formu” ile “Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği” uygulanmıştır.

3.4. Kişisel Bilgi Formu

Temel Psikolojik ihtiyaçlar Ölçeği ek olarak öğrencilerin yaş, cinsiyet, ikamet edilen yer, aile aylık gelir durumu, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, aile tutumu, aktif spor yapma gibi değişkenlerden meydana gelen bir kişisel bilgi formu öğrencilere doldurmaları için hazırlanmıştır.

3.5. Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği

Deci ve Ryan (2000) tarafından geliştirilen Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Kesici, Üre ve ark.(64) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Bireyin temel olan psikolojik ihtiyaçlarını saptamak amacıyla Türkçeye uyarlanan bu ölçeğin orijinal formunda 21 ifade bulunmaktadır. Bu ölçeğin her bir maddesi bireyin gereksinim duyduğu alanlarla ilgilidir. Birey herhangi bir durumla ilgili güçlü arzular duyabilir. Bu arzuları gerçekleştirmek için harekete geçer. Arzu (gereksinim) karşılanmış olur. Ama bu gereksinim bir defa karşılandığı zaman tekrar yeniden ortaya çıkmaz anlamına gelmez. Bütün ihtiyaçlar karşılanabilir, ama tekrar da ortaya çıkabilir.

Bireylerin çeşitli alanlara yönelik gereksinimleri nasıl sunulmakta ve bireylerin budurumu ne sıklıkla arzularadıklarını ölçek üzerinde belirtmeleri istenmektedir. Orijinalinde yedilidereceleme tipi kullanılan ölçek Türkçeye uyarlanırken beşli dereceleme tipi tercih edilmiştir. Olumlu yöndeki ifadeleri içeren ölçek maddeleri: Çok doğru: 5, Doğru: 4, Biraz Doğru: 3, Doğru Değil: 2, Hiç Doğru Değil: 1 şeklinde puanlanmaktadır. Ölçek üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bireyin bir boyuta giren maddelerden aldığı puanlar toplanarak, her bir birey için 3 alt boyutta ölçek puanı elde edilmektedir. Bu üç boyut sırasıyla: A) Özerklik İhtiyacı, B) Yeterlik İhtiyacı C) İlişki İhtiyaçlarıdır (21).

Kuramsal olarak her bir madde için puanlama 1 ile 5 arasında değiştiği için ölçeğin özerklik alt boyutundan toplam puan en yüksek 35, en düşük 7'dir. Puan arttıkça birey daha fazla psikolojik ihtiyacının karşılandığını hissetmekte, düştükçe psikolojik ihtiyaç hissetmektedir. Yeterlik ihtiyacı alt boyutunda toplam puan en yüksek 30, en düşük 6'dır. İlişki ihtiyacı alt boyutunda toplam puan en yüksek 40, en düşük 8'dir. Örneğin yeterlik boyutundaki kişinin puanının yüksek olması, kişinin kendini yeterli hissettiği anlamına gelmektedir.

Özerklik ihtiyacı: 1, 4, 8, 11, 14, 17, 20. maddeler.

Yeterlik ihtiyacı: 3, 5, 10, 13, 15, 19. maddeler.

Özerklik ihtiyacı: 2, 6, 7, 9, 12, 16, 18, 21. maddeler.

Ölçeğin geçerliğini sağlamak amacıyla cümle alt boyut ve ölçeğin bütünü ile ilgili uzman görüşlerine başvurulmuştur. Ölçeğin bir dış geçerlik ölçütüne göre test etmek amacıyla aynı örneklem grubuna Kuzgun'un Türkçeye uyarladığı Edward Kişisel Tercih

Envanteri uygulanmıştır (Kuzgun, 65-1993). Temel Psikolojik ihtiyaçlar leğinin 3 alt boyutu ile Edwards Kişisel Tercih Envanteripuanları arasında “Sperman Brown Sıra Farkları Korelasyon Katsayısı” hesaplanmıştır. Analizsonucuna göre; ‘Edwards Tercih Envanteri’ başarma alt boyutu ile “Temel Psikolojik İhtiyaçlar leği”nin yeterlik alt boyutu arasında olan korelasyon 0,39($p<0,05$), ‘Edwards TercihEnvanteri’ yakınlık alt boyutu ile “Temel Psikolojik İhtiyaçlar leği”nin özerklik alt boyutuarasında olan korelasyon 0,58 ($p<0,05$), ‘Edwards Tercih Envanteri’ yakınlık alt boyutu ile“Temel Psikolojik İhtiyaçlar leği”nin iliksi alt boyutu arasında olan korelasyon 0,36($p<0.05$)bulunmuştur.

3.6. Verilerin zmlenmesi

Araştırmada elde edilen veriler istatistiksel paket program 20 yardımı ile analiz edilmiştir. Demografik bilgilerin belirlenmesinde frekans ve yüzdelik hesaplamalar yapılmıştır. Verilerin analizine geçilmeden önce Kolmogorov- Simirnov testi ile normal bir dağılımın olup olmadığını bakılmış ve bu dağılımların normal bir dağılım göstermediği belirlenmiştir. Bu yüzden ikili karşılaştırmalar için non-parametrik test grubunda yer alan Mann-Whitney U testi,çoklu karşılaştırmalar için Kruskal Wallis testi ile analiz yapılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edilmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde; Mustafa Kemal Üniversitesi, Sütçü İmam Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Ahi Evren Üniversitelerinin Beden Eğitimi ve Öğretmenliği Bölümü ile Antrenörlük bölümlerinde 1.- 2.- 3. ve 4. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlar ve Kişisel Bilgi Formu ölçeği ile alınmış olan bilgilerin istatistiksel olarak değerlendirmesini kapsamaktadır.

Bu bölümde frekans dağılımlarına ek olarak sırası ile cinsiyet, bölüm, spor yapan veya yapmayan, aile büyüklerinin tutumları, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, kardeş sayısı, yaşamın çoğunlukla geçtiği yer, üniversite, yaş gibi temel psikolojik ihtiyaçların “özerklik”, “yeterlik” ve “ilişki” alt boyutlarına etkisi karşılaştırılmış ve ilgili denencelere göre ele alınmıştır. Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği’ne göre puan arttıkça psikolojik gereksinim karşılandığı, puan düştükçe psikolojik ihtiyaç hissedildiği kabul edilmektedir.

Tablo 1. Araştırmaya yer alan üniversite öğrencilerinin Cinsiyet Türüne İlişkin frekans dağılımı

Cinsiyet	N	%
Erkek	633	56,8
Kız	481	43,2
Total	1114	100,0

Tabloya göre; Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin %56,8’i erkek, %43,2 ise kız öğrenci olduğu tespit edilmiştir

Tablo 2. Araştırmaya yer alan üniversite öğrencilerinin Bölüm Türüne İlişkin frekans dağılımı

Bölüm	N	%
Beden Eğitimi ve Spor Öğr.	542	48,7
Antrenörlük Bölümü	572	51,3
Total	1114	100,0

Tabloya göre; Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerden %48,7 si Beden Eğitimi ve Spor Öğr. , %51,3’ü ise Antrenörlük Bölümünde öğrenim görmektedir.

Tablo 3. Araştırmaya Yer Alan Üniversite Öğrencilerinin Aktif Olarak Spor Yapanlar İle Yapmayanlar Türüne İlişkin Frekans Dağılımı

Spor yapıyor musunuz?	N	%
Evet	610	54,8
Hayır	504	45,2
Total	1114	100,0

Tabloya göre; Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin %54,8'i aktif olarak spor yapmakta, %45,2' si aktif olarak spor yapmamaktadır.

Tablo 4. Araştırmaya yer alan üniversite öğrencilerinin Aile Tutumu Türüne İlişkin frekans dağılımı

Aile Tutumu	N	%
Demokratik	368	33,0
Otoriter	195	17,5
Koruyucu	496	44,5
İlgisiz	55	4,9
Total	1114	100,0

Tabloya göre; Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin ailelerinin %33,0 demokratik, %17,5'i otoriter, %44,5'i koruyucu, %4,9'u ilgisiz şekilde davrandıkları saptanmıştır.

Tablo 5. Araştırmaya yer alan üniversite öğrencilerinin Anne Eğitim Durumu Türüne İlişkin frekans dağılımı

Anne Eğitim Durumu	N	%
Okur Yazar Değil	192	17,2
İlkokul	497	44,6
Ortaokul	204	18,3
Lise	156	14,0
Üniversite	57	5,1
Yüksek Lisans Doktora	8	,7
Total	1114	100,0

Tabloya göre; Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin anne eğitim durumunda %17,2 okuryazar olmadıkları, %44,6'sının annesinin ilk okul mezunu olduğu, %18,32 ünün

Ortaokul mezunu olduğu, %14,0'ının Lise mezunu olduğu, %5,1' inin Üniversite mezunu olduğu, %0,7 sinin yüksek lisans mezunu olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6. Araştırmaya yer alan üniversite öğrencilerinin Baba Eğitim Durumu Türüne İlişkin frekans dağılımı

Baba Eğitim Durumu	N	%
Okur Yazar Değil	53	4,8
İlkokul	394	35,4
Ortaokul	230	20,6
Lise	310	27,8
Üniversite	120	10,8
Yüksek Lisans Doktora	7	,6
Total	1114	100,0

Tabloya göre; Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin baba eğitim durumunda %4,8 okuryazar olmadıkları, %35,4'ünün babasının ilkokul mezunu olduğu, %20,6'sının Ortaokul mezunu olduğu, %27,8'inin Lise mezunu olduğu, %10,8'inin Üniversite mezunu olduğu, %0,6 sinin yüksek lisans mezunu olduğu belirlenmiştir.

Tablo 7. Araştırmaya yer alan üniversite öğrencilerinin Kardeş Sayısı Türüne İlişkin frekans dağılımı

Kardeş Sayısı	N	%
1	66	5,9
2	203	18,2
3	307	27,6
4+	538	48,3
Total	1114	100,0

Tabloya göre; Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin %5,9'u 1 kardeşe, %18,2'si 2 kardeşe, %27,6'sı 3 kardeşe, %48,3'ü 4 ve daha fazla kardeşe sahip olduğu saptanmıştır.

Tablo 8. Araştırmaya yer alan üniversite öğrencilerinin İkamet Edilen Yer Türüne İlişkin frekans dağılımı

İkamet	N	%
İl merkezi	702	63,0
İlçe merkezi	283	25,4
Köy-Kasaba	129	11,6
Total	1114	100,0

Tabloya göre; Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin %63,0'u il merkezlerinde, %25,4'ü ilçe merkezlerinde, %11,6'sı köy ve kasabalarda ikamet ettikleri belirlenmiştir.

Tablo 9. Araştırmaya yer alan üniversite öğrencilerinin Kardeş Sayısı Türüne İlişkin frekans dağılımı

Kardeş Sayısı	N	%
1	66	5,9
2	203	18,2
3	307	27,6
4+	538	48,3
Total	1114	100,0

Tabloya göre; Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin %5,9'u 1 kardeşe, %18,2'si 2 kardeşe, %27,6'sı 3 kardeşe, %48,3'ü 4 ve daha fazla kardeşe sahip olduğu saptanmıştır.

Tablo 10. Araştırmaya yer alan üniversite öğrencilerinin Üniversite Türüne İlişkin frekans dağılımı

Üniversite	N	%
Mustafa Kemal Üniv.	195	17,5
Sütçü İmam Üniv.	196	17,6
Fırat Üniversitesi	192	17,2
İnönü Üniversitesi	151	13,6
Erciyes Üniversitesi	187	16,8
Ahi Evran Üniversitesi	193	17,3
Total	1114	100,0

Tabloya göre; Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerden %17,5' i Mustafa Kemal Üniversitesinde, %17,6'sı Sütçü İmam Üniversitesinde, %17,2'si Fırat Üniversitesinde, 13,6'sı İnönü Üniversitesinde, 16,8'i Erciyes Üniversitesinde, 17,3'ü Ahi Evran Üniversitesinde öğrenim görmektedir.

Tablo 11. Araştırmaya yer alan üniversite öğrencilerinin Yaş Türüne İlişkin frekans dağılımı

Yaş	N	%
18-21	537	48,2
22-25	479	43,0
26-30	87	7,8
31+	11	1,0
Total	1114	100,0

Tabloya göre; 18-21 yaş aralığında öğrencilerin %48,2, 22-25 yaş aralığında %43,0, 26-30 yaş aralığında %7,8, 31 ve üzeri yaş aralığında ise %1,0 öğrenci olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 12. Beden Eğitimi Öğretmenliği ile Antrenörlük Bölümünde eğitim gören öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinden almış oldukları puanların karşılaştırılması Mann-Whitney U Testi

CinsiyetN	Ortalama	Standart Sapma	Z*	P
İlişki İhtiyacı	Erkek	633	562,08	355796,00
	Kız	481	551,47	265259,00
Özerklik İhtiyacı	Erkek	633	571,32	361646,00
	Kız	481	539,31	259409,00
Yeterlilik İhtiyacı	Erkek	633	559,00	353849,00
	Kız	481	555,52	267206,00

*Mann-Whitney U

Tablo incelendiğinde;

- a) Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin cinsiyet değişkeni açısından ‘ilişki ihtiyacı’ alt boyutundan ki puan ortalamaları arasında bir fark bulunmamıştır ($Z=-0,547$, $P=0,584$). Yani, ilişki ihtiyacının karşılanması bakımından cinsiyetler arasında bir benzerlik söz konusudur.
- b) Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin cinsiyet değişkeni açısından ‘özerklik ihtiyacı’ alt boyutundan ki puan ortalamaları arasında bir fark bulunmamıştır ($Z = -1,653$, $P=0,098$). Yani, özerklik ihtiyacının karşılanması bakımından cinsiyetler arasında bir benzerlik söz konusudur.
- c) Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin cinsiyet değişkeni açısından ‘yeterlilik ihtiyacı’ alt boyutundan ki puan ortalamaları arasında bir fark bulunmamıştır ($Z = -0,180$, $P = 0,857$). Yani, yeterlilik ihtiyacının karşılanması bakımından cinsiyetler arasında bir benzerlik söz konusudur.

Tablo 13. Beden Eğitimi Öğretmenliği ile Antrenörlük Bölümünde eğitim gören öğrencilerin Bölüm Değişkenine Göre Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinden almış oldukları puanların karşılaştırılması Mann-Whitney U Testi

Bölüm	N	Ortalama	Standart Sapma	Z*	P	
İlişki İhtiyacı	BESÖ	542	528,00	286177,50	-2,990	,003
	ANT	572	585,45	334877,50		
Özerklik İhtiyacı	BESÖ	542	528,44	286417,00	-2,949	,003
	ANT	572	585,03	334638,00		
Yeterlilik İhtiyacı	BESÖ	542	525,01	284555,00	-3,299	,001
	ANT	572	588,29	336500,00		

*Mann-Whitney U

Tablo incelendiğinde;

- a) Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin bölüm değişkenine göre ‘ilişki ihtiyacı’ alt boyutundan ki puan ortalamaları arasında önemli bir fark bulunmuştur ($Z = -2,990$, $P = 0,003$). Bu fark, Antrenörlük bölümünde eğitim görmekte olan öğrencilerin lehinedir. Yani, Antrenörlük bölümünde eğitim gören öğrencilerin ‘ilişki ihtiyaçları’ beden eğitimi öğretmenliği bölümünde ki öğrencilere göre daha fazla karşılanmıştır.
- b) Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin bölüm değişkenine göre ‘özerklik ihtiyacı’ alt boyutundan ki puan ortalamaları arasında önemli bir fark bulunmuştur ($Z = -2,949$, $P = 0,003$). Bu fark, Antrenörlük bölümünde eğitim görmekte olan öğrencilerin lehinedir. Yani, Antrenörlük bölümünde eğitim gören öğrencilerin ‘özerklik ihtiyacı’ beden eğitimi öğretmenliği bölümünde ki öğrencilere göre daha fazla karşılanmıştır.
- c) Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin bölüm değişkenine göre ‘yeterlilik ihtiyacı’ alt boyutundan ki puan ortalamaları arasında önemli bir fark bulunmuştur ($Z = -3,299$, $P = 0,001$). Bu fark, Antrenörlük bölümünde eğitim görmekte olan öğrencilerin lehinedir. Yani, Antrenörlük bölümünde eğitim gören öğrencilerin ‘yeterlilik ihtiyacı’ beden eğitimi öğretmenliği bölümünde ki öğrencilere göre daha fazla karşılanmıştır.

Özetle, Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin ilişki, özerklik ve yeterlilik ihtiyaçların alt boyutlarında ki puan ortalamaları açısından öğrencilerin eğitim görmekte olduğu bölümler arasında önemli bir fark bulunmuştur. Bu fark, Antrenörlük bölümünde eğitim görmekte olan öğrencilerin lehinedir. Yani, Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin ilişki, özerklik ve yeterlilik ihtiyaçları Beden Eğitimi Öğretmenliği bölümünde ki öğrencilere göre daha fazla karşılandığı gözlemlenmiştir.

Tablo 14. Beden Eğitimi Öğretmenliği ile Antrenörlük Bölümünde eğitim gören öğrencilerin Spor yapan ve yapmayan öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinden almış oldukları puanların karşılaştırılması Mann Whitney U Testi

Spor yapıyor musunuz?	N	Ortalama	Standart Sapma	Z*	P		
İlişki İhtiyacı	Evet	610	563,67	343837,00	-,706		,480
	Hayır	504	550,04	277218,00			
Özerklik İhtiyacı	Evet	610	580,47	354089,50	-2,635		,008
	Hayır	504	529,69	266965,50			
Yeterlilik İhtiyacı	Evet	610	579,70	353615,50	-2,547		,011
	Hayır	504	530,63	267439,50			

*Mann-Whitney U

Tablo incelendiğinde;

- Bedens Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin spor yapanlar ve yapmayanlar arasında ki ‘ilişki ihtiyacı’ alt boyutundan ki puan ortalamaları arasında bir fark bulunmamıştır ($Z = -0,706$ $P = 0,480$). Yani, ilişki ihtiyacının karşılanmasında spor yapanlar ile yapmayanlar arasında bir benzerlik söz konusudur.
- Bedens Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin spor yapanlar ve yapmayanlar arasında ki ‘özerklik ihtiyacı’ alt boyutundan ki puan ortalamaları arasında önemli bir fark bulunmuştur ($Z = -2,635$, $P = 0,008$). Bu fark, spor yapan öğrencilerin lehinedir. Yani, aktif olarak spor yapan öğrencilerin ‘özerklik ihtiyacı’ aktif olarak spor yapmayan öğrencilere göre daha fazla karşılanmıştır.
- Bedens Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin spor yapanlar ve yapmayanlar arasında ki ‘yeterlilik ihtiyacı’ alt boyutundan ki puan ortalamaları arasında önemli bir fark bulunmuştur ($Z = -2,635$, $P = 0,008$). Bu fark, aktif olarak spor yapan öğrencilerin lehinedir. Yani, aktif olarak spor yapan öğrencilerin ‘Yeterlilik İhtiyacı’ aktif olarak spor yapmayan öğrencilere göre daha fazla karşılanmıştır.

Özetle, Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim görmekte olan öğrencilerin özerklik ve yeterlilik ihtiyaçlarının alt boyutlarında ki puan ortalamaları bakımından öğrencilerin spor yapanlar ve yapmayanlar değişkenine göre önemli bir farka rastlanmıştır. Bu fark, aktif olarak spor yapmakta olan öğrencilerin lehinedir. Yani, aktif olarak spor yapan öğrencilerin özerklik ve yeterlilik ihtiyaçların aktif olarak spor yapmayan öğrencilere göre daha fazla karşılandığı gözlemlenmiştir.

Tablo 15. Beden Eğitimi Öğretmenliği ile Antrenörlük Bölümünde eğitim gören öğrencilerin aile büyüklerinin tutumlarına göre öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinden almış oldukları puanların karşılaştırılması Kruscal Wallis Testi

Aile Büyüklerinin Tutumları						
	Sıra Ortalamaları	χ^2	sd	P		
Özerklik İhtiyacı	Demokratik	368	544,52	7,687	3	,053
	Otoriter	195	512,66			
	Koruyucu	496	582,66			
	İlgisiz	55	576,35			
Yeterlilik İhtiyacı	Demokratik	368	529,87	14,884	3	,002
	Otoriter	195	509,00			
	Koruyucu	496	597,27			
	İlgisiz	55	555,69			
İlişki İhtiyacı	Demokratik	368	561,55	3,913	3	,271
	Otoriter	195	517,39			
	Koruyucu	496	567,61			
	İlgisiz	55	581,48			

Tabloya göre;

- Bedens Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin, aile büyüklerinin demokratik, otoriter, koruyucu, ilgisiz şeklinde ki tutumlarına göre ‘‘özerklik ihtiyacının’’ karşılanması bakımından anlamlı bir farka rastlanmamıştır ($\chi^2=7,687$, $sd=3$, $P = 0,053$). Yani, özerklik ihtiyacının karşılanmasında demokratik, otoriter, koruyucu, ilgisiz aile tutumu bir öneme sahip değildir.
- Bedens Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin, aile büyüklerinin demokratik, otoriter, koruyucu, ilgisiz şeklinde ki tutumlarına göre ‘‘yeterlilik ihtiyacının’’ karşılanması bakımından anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır

($\chi^2=14,884$, $sd=3$, $P = 0,002$). Yani, ‘‘yeterlilik ihtiyaçlarının’’ karşılanması, aile büyüklerinin demokratik, otoriter, koruyucu, ilgisiz şeklinde ki tutumları önemli düzeyde farklıdır. Bu farkı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis H testine göre, koruyucu aile tutumu ve otoriter aile tutumu arasında önemli düzey bir farklılık söz konusudur. Bu farklılık, koruyucu aile tutumuna sahip olan öğrencilerin otoriter aile tutumuna sahip olan öğrencilere göre ‘‘yeterlilik ihtiyaçlarının’’ daha çok karşıldığı şeklinde dir.

Bir diğ er fark ise, koruyucu aile tutumu ile demokratik aile tutumu arasındadır. Diğ er bir ifade ile koruyucu aile tutumuna sahip olan öğrencilerin, demokratik aile tutumunda ki öğrencilere göre ‘‘yeterlilik ihtiyaçlarının’’ daha çok karşıldığı şeklinde dir.

- c) Beden Eğitimi ğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin, aile büyüklerinin demokratik, otoriter, koruyucu, ilgisiz şeklinde ki tutumlarına göre ‘‘ilişki ihtiyaının’’ karşılanması bakımından anlamlı bir farklılık yoktur ($\chi^2=3,913$, $sd=3$, $P = ,271$). Yani, ilişki ihtiyaının karşılanmasında demokratik, otoriter, koruyucu, ilgisiz aile tutumu bir öneme sahip değildir.

Tablo 16. Beden Eğitimi Öğretmenliği ile Antrenörlük Bölümünde eğitim gören öğrencilerin Anne Eğitim Durumu değişkenine göre öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinden almış oldukları puanların karşılaştırılması Kruscal Wallis Testi

	Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalamalar	χ^2	sd	P
Özerklik İhtiyacı	Okul Yazar Değil	192	579,10	6,090	5	,298
	İlkokul	497	572,90			
	Orta Okul	204	532,03			
	Lise	156	515,10			
	Üniversite	57	560,54			
	Yüksek Lisans-Doktora	8	537,31			
Yeterlilik İhtiyacı	Okul Yazar Değil	192	527,46	9,968	5	,076
	İlkokul	497	572,32			
	Orta Okul	204	573,32			
	Lise	156	503,26			
	Üniversite	57	620,78			
	Yüksek Lisans-Doktora	8	561,06			
İlişki İhtiyacı	Okul Yazar Değil	192	549,37	3,423	5	,635
	İlkokul	497	575,88			
	Orta Okul	204	534,62			
	Lise	156	538,66			
	Üniversite	57	562,46			
	Yüksek Lisans-Doktora	8	526,56			

Tabloya göre;

- Bedens Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin annenin eğitim durumu değişkeni bakımından öğrencilerin “özerklik ihtiyacının” karşılanmasında da anlamlı bir fark bulunmamıştır ($\chi^2=6,090$, sd= 5, P= 0,298).
- Bedens Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin annenin eğitim durumu değişkeni bakımından öğrencilerin “yeterlilik ihtiyacının” karşılanmasında da anlamlı bir fark bulunmamıştır ($\chi^2=9,968$, sd= 5, P= 0,076).
- Bedens Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin annenin eğitim durumu değişkeni bakımından öğrencilerin “ilişki ihtiyacının” karşılanmasında da anlamlı bir fark bulunmamıştır ($\chi^2=3,423$, sd= 5, P= 0,635).

Tablo 17. Beden Eğitimi Öğretmenliği ile Antrenörlük Bölümünde eğitim gören öğrencilerin Baba Eğitim Durumu değişkenine göre öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinden almış oldukları puanların karşılaştırılması Kruscal Wallis Testi

	Babanızın Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalamaları	χ^2 sd	P	
Özerklik İhtiyacı	Okul Yazar Değil	53	570,75	,617	5	,987
	İlkokul	394	551,22			
	Orta Okul	230	561,58			
	Lise	310	563,55			
	Üniversite	120	551,90			
	Yüksek Lisans-Doktora	7	504,79			
Yeterlilik İhtiyacı	Okul Yazar Değil	53	532,84	7,039	5	,218
	İlkokul	394	530,20			
	Orta Okul	230	576,63			
	Lise	310	569,60			
	Üniversite	120	580,14			
	Yüksek Lisans-Doktora	7	728,14			
İlişki İhtiyacı	Okul Yazar Değil	53	565,97	2,807	5	,730
	İlkokul	394	548,44			
	Orta Okul	230	573,13			
	Lise	310	563,64			
	Üniversite	120	530,75			
	Yüksek Lisans-Doktora	7	676,14			

Tabloya göre;

- Bedens Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin babanın eğitim durumu değişkeni bakımından öğrencilerin “özerklik ihtiyacının” karşılanmasın da anlamlı bir fark bulunmamıştır ($\chi^2 = ,617$, $sd= 5$, $P = ,987$).
- Bedens Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin babanın eğitim durumu değişkeni bakımından öğrencilerin “yeterlilik ihtiyacının” karşılanmasın da anlamlı bir fark bulunmamıştır ($\chi^2 = 7,039$, $sd= 5$, $P = ,218$).
- Bedens Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin babanın eğitim durumu değişkeni bakımından öğrencilerin “ilişki ihtiyacının” karşılanmasın da anlamlı bir fark bulunmamıştır ($\chi^2 = 2.807$, $sd= 5$, $P = ,730$).

Tablo 18. Beden Eğitimi Öğretmenliği ile Antrenörlük Bölümünde eğitim gören öğrencilerin Kardeş Sayısı değişkenine göre öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinden almış oldukları puanların karşılaştırılması Kruscal Wallis Testi

	Kardeş Sayısı	N	Sıra Ortalamaları	χ^2	sd	P
Özerklik İhtiyacı	1	66	478,83	2,387	3	,496
	2	203	556,72			
	3	307	541,93			
	4+	538	576,33			
Yeterlilik İhtiyacı	1	66	570,12	6,576	3	,087
	2	203	579,60			
	3	307	565,70			
	4+	538	542,93			
İlişki İhtiyacı	1	66	582,11	,623	3	,891
	2	203	557,44			
	3	307	549,00			
	4+	538	559,35			

Tabloya göre;

- Bedens Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin, sahip oldukları kardeş sayısı değişkeninin ‘‘özerklik ihtiyacının’’ karşılanması bakımından anlamlı bir fark yoktur ($\chi^2 = 2,387$, $sd= 3$, $P = 0,496$).
- Bedens Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin, sahip oldukları kardeş sayısı değişkeni bakımından ‘‘yeterlilik ihtiyacı’’ karşılanmasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($\chi^2 = 6,576$, $sd= 3$, $P = 0,87$).
- Bedens Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin, sahip oldukları kardeş sayısı değişkeni bakımından ‘‘ilişki ihtiyacı’’ karşılanmasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($\chi^2 = ,623$, $sd= 3$, $P=0,891$).

Yani, Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerinin, kardeş sayısı değişkeninin açısından ilişki, özerklik ve yeterlilik ihtiyaçların karşılanmasında önemli bir rol oynamamaktadır.

Tablo 19. Beden Eğitimi Öğretmenliği ile Antrenörlük Bölümünde eğitim gören öğrencilerin Yaşamın Çoğunun Geçtiği Yer değişkenine göre öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinden almış oldukları puanların karşılaştırılması Kruscal Wallis Testi

Yaşamın Çoğunun Geçtiği Yer NSıra Ortalamax ² sdP						
Özerklik İhtiyacı	İl Merkezi	702	568,84	3,980	2	,137
	İlçe Merkezi	283	524,72			
	Köy-Kasaba	129	567,71			
Yeterlilik İhtiyacı	İl Merkezi	702	573,01	6,643	2	,036
	İlçe Merkezi	283	515,34			
	Köy Kasaba	129	565,55			
İlişki İhtiyacı	İl Merkezi	702	566,06	4,692	2	,096
	İlçe Merkezi	283	523,44			
	Köy Kasaba	129	585,66			

Tabloya göre;

- Bedens Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin, yaşamlarının çoğunluğunu geçirdikleri il merkezleri, ilçe merkezleri, köy-kasaba bakımından öğrencilerin “özerklik ihtiyacının” karşılanması düzeylerinde anlamlı bir farklılık yoktur ($x^2=3,980$, $sd=2$, $P = 0,137$).
- Bedens Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin, yaşamlarının çoğunluğunu geçirdikleri köy-kasaba, il merkezleri, ilçe merkezleri gibi yerlerde yeterlilik ihtiyacının karşılanması bakımından anlamlı düzeyde bir fark vardır. Ancak “yeterlilik ihtiyaçlarının” karşılanması bakımından anlamlı düzeyde bir farklılık vardır ($x^2=6,643$, $sd=2$, $P = 0,036$). Bu farkı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis H testine göre, il merkezlerinde yaşayan öğrenciler ile ilçe merkezinde yaşayan öğrenciler arasında anlamlı düzeyde bir farklılığa rastlanmıştır. Bu farklılık il merkezinde yaşamakta olan öğrencilerin ilçe merkezinde yaşamakta olan öğrencilere göre yeterlilik ihtiyaçlarının daha fazla karşılandığı gözlemlenmiştir.

- c) Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin, yaşamlarının çoğunluğunu geçirdikleri il merkezleri, ilçe merkezleri, köy-kasaba bakımında öğrencilerin ‘ilişki ihtiyacı’ karşılanması düzeylerinde anlamlı bir farklılık yoktur ($\chi^2=4,692$, $sd=2$, $P = 0,096$).

Tablo 20. Beden Eğitimi Öğretmenliği ile Antrenörlük Bölümünde eğitim gören öğrencilerin Üniversite değişkenine göre öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinden almış oldukları puanların karşılaştırılması Kruscal Wallis Testi

Üniversite	Sıra Ortalamaları	χ^2	sd	P		
Özerklik İhtiyacı	Mustafa Kemal Üniversitesi	195	504,93	10,523	5	,062
	Sütçü İmam Üniversitesi	196	548,27			
	Fırat Üniversitesi	192	559,66			
	İnönü Üniversitesi	151	611,75			
	Erciyes Üniversitesi	187	555,42			
	Ahi Evren Üniversitesi	193	577,41			
Yeterlilik İhtiyacı	Mustafa Kemal Üniversitesi	195	507,03	14,157	5	,015
	Sütçü İmam Üniversitesi	196	523,26			
	Fırat Üniversitesi	192	615,12			
	İnönü Üniversitesi	151	577,10			
	Erciyes Üniversitesi	187	569,55			
	Ahi Evren Üniversitesi	193	558,94			
İlişki İhtiyacı	Mustafa Kemal Üniversitesi	195	486,24	18,235	5	,003
	Sütçü İmam Üniversitesi	196	533,65			
	Fırat Üniversitesi	192	606,24			
	İnönü Üniversitesi	151	594,55			
	Erciyes Üniversitesi	187	552,84			
	Ahi Evren Üniversitesi	193	580,76			

Tabloya göre;

- a) Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin, üniversite değişkenine göre ‘özerklik ihtiyacının’ karşılanması bakımından anlamlı bir farklılık yoktur ($\chi^2=10,523$, $sd=5$, $P = 0,062$). Yani, özerklik ihtiyacının karşılanması bakımından üniversiteler arasında bir benzerlik söz konusudur.
- b) Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin, üniversite değişkenine göre ‘yeterlilik ihtiyacının’ karşılanması bakımından anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır ($\chi^2=14,157$, $sd=5$, $P = 0,15$). Yani,

“yeterlilik ihtiyaçlarının” karşılanması üniversiteler arasında önemli düzeyde farklıdır. Bu farkın hangi üniversiteler arasında olduğunu belirlemek için yapılan Kruskal Wallis H testine göre, Mustafa Kemal Üniversitesi ve Fırat Üniversitesinde öğrenim gören öğrenciler arasında önemli düzey bir farklılık söz konusudur. Bu farklılık, Fırat üniversitende ki öğrencilerin Mustafa Kemal üniversitesinde ki öğrencilere göre “yeterlilik ihtiyaçlarının” daha çok karşılanması şeklindedir. Diğer üniversitelerde eğitim gören öğrencilerin “yeterlilik ihtiyaçlarının” karşılanma düzeylerinde ise benzerlik söz konusudur.

- c) Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin, üniversite değişkenine göre “ilişki ihtiyacının” karşılanması bakımından anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır ($\chi^2=18,235$, $sd=5$, $P = 0,003$). Yani, “ilişki ihtiyaçlarının” karşılanması üniversiteler arasında önemli düzeyde farklıdır. Bu farkın hangi üniversiteler arasında olduğunu belirlemek için yapılan Kruskal Wallis H testine göre, Fırat Üniversitesinde ve Mustafa Kemal Üniversitesi ile İnönü üniversitesinde ki öğrenim gören öğrenciler arasında önemli düzey bir farklılık söz konusudur. Bu farklılık, Fırat üniversitesi ve İnönü üniversitesinde ki öğrencilerin Mustafa Kemal üniversitesinde ki öğrencilere göre “ilişki ihtiyaçlarının” daha çok karşılandığı şeklindedir. Diğer üniversitelerde eğitim gören öğrencilerin ise “ilişki ihtiyaçlarının” karşılanma düzeylerinde benzerlik söz konusudur.

Tablo 21. Beden Eğitimi Öğretmenliği ile Antrenörlük Bölümünde eğitim gören öğrencilerin Yaş değişkenine göre öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinden almış oldukları puanların karşılaştırılması Kruscal Wallis Testi

	YaşN Sıra Ortalaması		x^2	sd	P	
Özerklik İhtiyacı	18-21	537	541,49	2,864	3	,413
	22-25	479	569,52			
	26-30	87	588,87			
	31+	11	567,41			
Yeterlilik İhtiyacı	18-21	537	560,66	,227	3	,973
	22-25	479	553,17			
	26-30	87	564,41			
	31+	11	536,77			
İlişki İhtiyacı	18-21	537	555,55	2,603	3	,457
	22-25	479	550,69			
	26-30	87	609,80			
	31+	11	535,68			

Tabloya göre;

- Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin, yaş değişkeni bakımında öğrencilerin “özerklik ihtiyacının” karşılanması düzeylerinde anlamlı bir farklılık yoktur ($x^2=2,864$, $sd=2$, $P = 0,413$).
- Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin, yaş değişkeni bakımında öğrencilerin “yeterlilik ihtiyacının” karşılanması düzeylerinde anlamlı bir farklılık yoktur ($x^2= 0,227$, $sd=2$, $P = 0,973$).
- Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin, yaş değişkeni bakımında öğrencilerin “ilişki ihtiyacının” karşılanması düzeylerinde anlamlı bir farklılık yoktur ($x^2=2,603$, $sd=2$, $P = 0,457$).

Tablo 22. Beden Eğitimi Öğretmenliği ile Antrenörlük Bölümünde eğitim gören öğrencilerin Yaş değişkenine göre öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinden almış oldukları puanların karşılaştırılması Kruscal Wallis Testi

	Ailenizin Aylık Geliri	N	Sıra Ortalamaları	χ^2	sd	P
Özerklik İhtiyacı	Asgari Ücretten Az	125	500,20	6,641	5	,246
	900-1300	357	572,70			
	1301-2000	254	560,39			
	2001-3000	219	544,95			
	3001-4000	103	566,50			
	4001+	56	607,97			
Yeterlilik İhtiyacı	Asgari Ücretten Az	125	511,82	10,608	5	0,60
	900-1300	357	557,20			
	1301-2000	254	571,76			
	2001-3000	219	531,76			
	3001-4000	103	577,95			
	4001+	56	659,75			
İlişki İhtiyacı	Asgari Ücretten Az	125	485,55	8,805	5	,117
	900-1300	357	565,54			
	1301-2000	254	562,37			
	2001-3000	219	554,32			
	3001-4000	103	582,47			
	4001+	56	611,29			

Tabloya göre;

- Bedens Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin, ailenizin aylık gelir düzeyi değişkeni bakımında öğrencilerin “özerklik ihtiyacının” karşılanması düzeylerinde anlamlı bir farklılık yoktur ($\chi^2=6,641$, $sd=5$, $P = ,246$).
- Bedens Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin, ailenizin aylık gelir değişkeni bakımında öğrencilerin “yeterlilik ihtiyacının” karşılanması düzeylerinde anlamlı bir farklılık yoktur ($\chi^2= 10,608$, $sd=5$, $P = 0,60$).
- Bedens Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin, ailenizin aylık gelir değişkeni bakımında öğrencilerin “ilişki ihtiyacının” karşılanması düzeylerinde anlamlı bir farklılık yoktur ($\chi^2=8,805$, $sd=5$, $P = ,117$).

5. TARTIŞMA

Bu bölümde; beden eğitimi öğretmenliği ve antrenörlük bölümünde eğitim görmekte olan öğrencilerin temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmasında konusunda etkili olabileceği düşünülen; yaş, cinsiyet, ikamet edilen yer, aile aylık gelir durumu, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, aile tutumu, aktif spor yapma durumu, bölümün üniversite, kardeş sayısı ile alakalı toplanan veriler üzerinde istatistiksel analizler sonucunda ki bulgular ve diğer yapılan araştırma sonuçları ile karşılaştırmalar ve değerlendirmeler yer almaktadır.

1. Beden Eğitimi ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin Temel Psikolojik İhtiyaçlarında karşılanmasında yaş değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Beden eğitimi öğretmenliği ve Antrenörlük bölümünde eğitim görmekte olan öğrencilerin, Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinin Özerklik – İlişki – Yeterlilik alt boyutlarında yaş değişkeni bakımında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Bu sonuca göre, yaş değişkeni öğrencilerin Özerklik – İlişki – Yeterlilik ihtiyaçlarının karşılanmasında bir etkiye sahip değildir.

Türk (7)'ün akademisyenlerin temel psikolojik ihtiyaçlarının ve temel doyum düzeyleri ile alakalı yapmış olduğu çalışmada, akademisyenlerin yaş gruplarına göre özerklik, yeterlik, ilişki alt boyut puan ortalamalarında istatistiksel açıdan önemli düzeyde bir farka rastlamamıştır. Bu çalışma ile bizim yapmış olduğumuz çalışmanın sonuçları aynı doğrultudadır.

2. Beden Eğitimi ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin Temel Psikolojik İhtiyaçlarının karşılanmasında cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Beden eğitimi öğretmenliği ve Antrenörlük bölümünde eğitim görmekte olan öğrencilerin, Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinin Özerklik – İlişki – Yeterlilik alt boyutlarında cinsiyet değişkeni bakımında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı

görülmüştür. Bu sonuca göre, cinsiyet değişkeni öğrencilerin Özerklik – İlişki – Yeterlilik ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli bir etkiye sahip değildir.

Halmatov (66) ‘un yabancı uyruklu üniversite öğrencileri ile Türk uyruklu üniversite öğrenciler üzerinde yapmış olduğu çalışmada cinsiyet değişkeninin Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinin Özerklik – İlişki – Yeterlilik ihtiyaçlarının artmasında ya da azalmasında cinsiyet değişkeninin bir öneme sahip olmadığını saptamıştır. Sarı ve ark.(67) çalışmalarında, temel psikolojik ihtiyaçlar açısından kadın ve erkekler arasında anlamlı bir farka rastlanmamışlardır. Başka bir araştırmada eğitim fakültesi öğrencilerinin temel psikolojik ihtiyaçları cinsiyete göre farklılık göstermemiştir (68). Bu çalışmalar ile bizim yapmış olduğumuz çalışmanın sonuçları aynı doğrultudadır.

Ancak yapılan bazı çalışmalarda erkek ve kız değişkeni arasında önemli bir fark rastlanmıştır. Yurt dışında Waters ve ark. (69) yapmış olduğu çalışmada, erkeklerin temel psikolojik ihtiyaçlarının doyumu kadınlardan daha yüksek çıkmıştır. Ayrıca, Çankaya (56), özerklik ve yeterlik ihtiyaçlarının cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık göstermediğini, ilişkili olma ihtiyacının kızların lehine anlamlı bir farklılık gösterdiğini bulmuştur. Çelikkaleli ve Gündoğdu’nun (12) yapmış olduğu çalışmada, üniversite öğrencilerinin özerklik ve ilişkili olma ihtiyaçlarının kızların lehine anlamlı bir farklılık gösterdiğini bulmuşlardır. Harvey ve Ratter, (70) ise özerklik ihtiyacının cinsiyet açısından farklılık göstermediği bulunmuştur. Kashdan ve ark. (71) ‘ da kadınların erkeklere göre özerklik ve ilişkili olma ihtiyaçlarının daha yüksek olduğunu bulmuşlardır.

Genel olarak yapılan bazı çalışmaların sonucunda erkek ve kızlar arasında temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanma düzeylerinde anlamlı farklılıklara rastlanmaz iken bazı çalışmalar da ise kızların erkeklere göre özerklik ve ilişki kurma ihtiyaçlarının daha fazla karşılandığı görülmüştür. Bu sonuçlara göre, sosyal bir varlık olan insanın erkek ve kadınlarda temel psikolojik ihtiyaçların (özerklik, yeterlilik, ilişki kurma) karşılanması bakımından içerisinde yaşadığı toplum bazen bu ihtiyaçların karşılanmasında bireyde olumsuz doyum sağlar iken bazı toplumda bu ihtiyaçlar olumlu bir doyumu gerçekleştirdiği görülmüştür. Bu olumlu doyum sağlayan toplumlar da özellikle kadınların özerklik ve ilişki kurma durumlarının daha fazla gerçekleşmiştir.

3. Beden Eğitimi ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin Temel Psikolojik İhtiyaçlarında karşılanmasında bölüm değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Beden eğitimi öğretmenliği ve Antrenörlük bölümünde eğitim görmekte olan öğrencilerin, Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinin Özerklik – Yeterlilik – İlişki kurma alt boyutunda okudukları bölüm değişkeni bakımında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Bu farklılıkta, Antrenörlük bölümünde eğitim görmekte olan öğrencilerin Yeterlilik, İlişki kurma ve Özerklik ihtiyacı daha fazla karşılanmıştır. Bu sonuca göre, Yeterlilik, İlişki kurma ve Özerklik ihtiyaçlarının artması ya da azalması öğrencilerin eğitim ve öğrenim gördükleri bölüm ile önemli bir ilişkiye sahiptir.

4. Beden Eğitimi ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin Temel Psikolojik İhtiyaçlarında karşılanmasında üniversite değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümünde eğitim görmekte olan öğrencilerin, Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinin Yeterlilik ve İlişki kurma alt boyutunda eğitim görmekte oldukları üniversite değişkeni bakımında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Bu farklılığa göre, Fırat üniversitesinde eğitim-öğretim görmekte olan öğrencilerin yeterlilik ve ilişki kurma ihtiyacı diğer üniversitelerde ki öğrencilere göre daha fazla karşılanırken Mustafa Kemal Üniversitesinde de eğitim-öğretim görmekte olan öğrenciler yeterlilik ve ilişki kurma ihtiyaçlarının karşılanma düzeylerinin alt seviyededir. Bu sonuca göre, yeterlilik ve İlişki kurma ihtiyaçlarının artması da ya da azalmasında öğrencilerin eğitim-öğrenim gördükleri üniversitenin önemli bir role sahip olduğu saptanmıştır. Ancak Özerklik ihtiyacının karşılanmasında da öğrencilerin eğitim gördükleri üniversite bakımından önemsizdir. Bu sonuca göre, Yeterlilik ve İlişki kurma ihtiyaçlarının artması da ya da azalmasında öğrencilerin eğitim-öğrenim gördükleri üniversite önemli iken Özerklik ihtiyacının karşılanmasında bir öneme sahip değildir.

5. Beden Eğitimi ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin Temel Psikolojik İhtiyaçlarında karşılanmasında spor yapan veya spor yapmayan değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Beden eğitimi öğretmenliği ve Antrenörlük bölümünde eğitim görmekte olan öğrencilerin, Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinin Özerklik - Yeterlilik alt boyutunda aktif olarak spor yapanlar veya yapmayanlar değişkeni bakımında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Bu farklılığa göre, aktif olarak spor yapmakta olan öğrencilerin Yeterlilik ve Özerklik ihtiyacı daha fazla karşılanmıştır. Bu sonuca göre, Yeterlilik ve Özerklik ihtiyacı doyumunun aktif olarak spor yapanlar da yapmayanlara göre daha fazla karşılandığı saptamıştır. Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümünde eğitim görmekte olan öğrencilerin, Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinin İlişki kurma alt boyutunda aktif olarak spor yapanlar veya yapmayanlar değişkeni bakımında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Yani, İlişki kurma ihtiyaçlarının karşılanması için aktif olarak spor yapmak ya da yapmamak önemli değildir.

Mehdi (72) sporcuların psikolojik yardım arama tutumları, psikolojik ihtiyaçları ve psikolojik uyumlarının spor dallarına göre istatistiksel olarak karşılaştırılması şeklinde yapmış olduğu çalışmada, takım sporları ve dövüş sporları ile uğraşmakta olan öğrencilerin Özerklik ve Yeterlilik ihtiyaç doyumlarının takım sporu yapan sporcularda daha fazla olduğu şeklindedir. Yani takım sporu yapan sporcular kendilerini daha özerk ve yeterli hissetmektedirler. İlişki kurma ihtiyacının karşılanmasında ise, takım yada dövüş sporunun bir önemi olmadığı sonucunu bulmuştur.

Genel olarak, Spor yapan bireylerin Özerklik ve Yeterlilik ihtiyaç doyumları olumlu yönde gerçekleşirken, Bireysel ve ya takım sporları yapanlarda İlişki kurma ihtiyacında herhangi bir doyum gerçekleşmemektedir.

6. Beden Eğitimi ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin Temel Psikolojik İhtiyaçlarında karşılanmasında kardeş sayısı değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümünde eğitim görmekte olan öğrencilerin, Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinin Özerklik – İlişki – Yeterlilik alt boyutlarında kardeş sayısı değişkeni bakımında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Bu sonuca göre, bireylerin sahip olduğu kardeş sayısı öğrencilerin Özerklik – İlişki – Yeterlilik ihtiyaçlarının karşılanmasında bir etkiye sahip değildir.

7. Beden Eğitimi ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin Temel Psikolojik İhtiyaçlarında karşılanmasında aile büyüklerinin (Anne – Baba) tutumlarına göre farklılık göstermekte midir?

Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümünde eğitim görmekte olan öğrencilerin, Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinin Yeterlilik alt boyutunda ailenin tutumu değişkeni bakımında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Bu farklılık, koruyucu bir aile tutumuna sahip olan öğrencilerin yeterlilik ihtiyacı daha fazla karşılanırken otoriter ailelere sahip olan öğrencilerin yeterlilik ihtiyacının karşılanma düzeyleri ise en alt seviyededir.

Bir diğer fark ise, koruyucu aile tutumu ile demokratik aile tutumu arasındadır. Diğer bir ifade ile koruyucu aile tutumuna sahip olan öğrencilerin, demokratik aile tutumunda ki öğrencilere göre “yeterlilik ihtiyaçlarının” daha çok karşılandığı şeklindedir.

Bu sonuca göre, yeterlilik ihtiyaçlarının artması da ya da azalmasında aile tutumunun önemli olduğu saptanmıştır. Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümünde eğitim görmekte olan öğrencilerin, Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinin Özerklik ve İlişki kurma alt boyutunda ailenin tutumu değişkeni bakımında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Yani, Özerklik ve İlişki kurma ihtiyaçlarının artması da ya da azalmasında aile tutumu önemli değildir.

8. Beden Eğitimi ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin Temel Psikolojik İhtiyaçlarında karşılanmasında yaşadığımız yere göre farklılık göstermekte midir?

Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümünde eğitim görmekte olan öğrencilerin, Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinin Özerklik – İlişki – Yeterlilik alt boyutlarında ikamet edilen yer değişkeni bakımından incelendiğinde, Yeterlilik İhtiyacı alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu gözlemlenirken Özerklik ve İlişki kurma alt boyutlarında ikamet edilen yer değişkenine göre önemli bir farka rastlanmamıştır. Bu farklılık incelendiğinde, il merkezlerinde ikamet eden üniversite öğrencilerinin ilçe merkezinde ve köy – kasaba merkezinde ki öğrencilere göre yeterlilik ihtiyaçlarının daha fazla karşılandığı sonucuna varılmıştır. Bu sonuca göre, İl merkezlerinde

ikamet eden üniversite öğrencilerinin ilçe merkezi ve köy – kasabalarda ikamet eden üniversite öğrencilerine göre kendilerini daha yeterli hissetmektedir.

9. Beden Eğitimi ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin Temel Psikolojik İhtiyaçlarında karşılanmasında ailenin aylık gelirin göre farklılık göstermekte midir?

Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümünde eğitim görmekte olan 18 ile 31+ yaş aralığında ki öğrencilerin, Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinin Özerklik – İlişki – Yeterlilik alt boyutlarında ailenin aylık gelir düzeyi değişkeni bakımında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür.

Duyan (73) 11 ile 23+ yaş grubunda kisporeuların psikolojik yardım arama tutumları, psikolojik ihtiyaçları ve spor dallarına görepsikolojik uyumları ile alakalı yapmış olduğu çalışmada Özerklik – İlişki – Yeterlilik alt boyutlarında ailenin aylık gelir düzeyi değişkeni bakımında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna varmıştır. Türk (7) 23 ile 43 + yaş grubunda ki akademisyenlerin temel psikolojik ihtiyaçlarının ve temel doyum düzeyleri ile alakalı yapmış olduğu çalışmada, gelir durumunun Özerklik ihtiyaçlarının karşılanması bakımında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğunu, İlişki kurma ve Yeterlilik ihtiyacı alt boyutlarında ise gelir düzeyinin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna varmıştır.

Genel olarak yapılan bu çalışmalar da 11 ile 23+ yaş aralığında ki deneklerin Özerklik – İlişki – Yeterlilik ihtiyaçlarının karşılanmasında ailelerinin aylık gelir düzeylerinin öneme sahip olduğu ve ihtiyaçların karşılanmasını belirgin bir rol oynadığı saptanmıştır. 23 ile 43+ yaş aralığında olan deneklerin Özerklik – İlişki – Yeterlilik ihtiyaçlarının karşılanmasında ailelerinin aylık gelir düzeylerinin sadece Özerklik ihtiyacının karşılanmasında bir öneme sahip olduğu saptanmıştır. İlişki kurma ve Yeterlilik ihtiyacının karşılanmasında gelir düzeyinin bir önemi yoktur. Bizim yapmış olduğumuz çalışma da ise 18 ile 35+ yaş aralığında olan deneklerin Özerklik – İlişki – Yeterlilik ihtiyaçlarının karşılanmasında ailelerinin aylık gelir düzeylerinin herhangi öneme sahip olmadığı saptanmıştır. Buna göre, gelir düzeyleri bazı yaş grupların da ki deneklerin Özerklik – İlişki kurma– Yeterlilik ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli ve belirgin bir rol oynar iken bazı yaş gruplarında gelir düzeyi önemsiz ve herhangi bir rol oynamadığı görüşmüştür.

10. Beden Eğitimi ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin Temel Psikolojik İhtiyaçlarında karşılanmasında ailenin anne eğitim durumuna göre farklılık göstermekte midir?

Beden eğitimi öğretmenliği ve Antrenörlük bölümünde eğitim görmekte olan öğrencilerin, Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinin Özerklik – İlişki – Yeterlilik alt boyutlarında annenin eğitim durumu değişkeni bakımında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Bu sonuca göre, annenin eğitim durumunun öğrencilerin Özerklik – İlişki – Yeterlilik ihtiyaçlarının karşılanmasında bir etkiye sahip değildir.

Halmatov (66) ‘un yabancı uyruklu üniversite öğrencileri ile Türk uyruklu üniversite öğrenciler üzerinde yapmış olduğu çalışmada annenin eğitim durumu değişkeninin Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinin Özerklik – İlişki – Yeterlilik ihtiyaçlarının artmasında ya da azalmasında annenin eğitim durumu değişkeninin bir öneme sahip olmadığı saptamıştır. Bir başka çalışmada, Gülşah (74) üniversite öğrencilerinin düşünme ihtiyaçlarının temel psikolojik ihtiyaçlarının doyumuna ile alakalı çalışmasında anne-baba eğitim düzeylerinin bireylerin Özerklik, Yeterlilik, İlişki kurma ihtiyaçlarının karşılanmasında bir etkiye sahip olmadığı istatistiksel sonucuna varmıştır.

Genel olarak yapılan bu çalışmalar ile bizim yapmış olduğumuz çalışmanın sonuçları aynı doğrultudadır. Yani annenin eğitim durumu bireyin Özerklik – İlişki – Yeterlilik ihtiyaçlarının karşılanması bakımından bir öneme sahip değildir.

11. Beden Eğitimi ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin Temel Psikolojik İhtiyaçlarında karşılanmasında baba eğitim durumuna göre farklılık göstermekte midir?

Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümünde eğitim görmekte olan öğrencilerin, Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinin Özerklik – İlişki – Yeterlilik alt boyutlarında babanın eğitim durumu değişkeni bakımında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Bu sonuca göre, babanın eğitim durumunun öğrencilerin Özerklik – İlişki – Yeterlilik ihtiyaçlarının karşılanmasında bir etkiye sahip değildir.

Halmatov (66) 'un yabancı uyruklu üniversite öğrencileri ile Türk uyruklu üniversite öğrenciler üzerinde yapmış olduğu çalışmada babanın eğitim durumu değişkeninin Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeğinin Özerklik – İlişki – Yeterlilik ihtiyaçlarının artmasın da ya da azalmasında babanın eğitim durumu değişkeninin bir öneme sahip olmadığı saptamıştır.

Genel olarak yapılan bu çalışmalar ile bizim yapmış olduğumuz çalışmanın sonuçları aynı doğrultudadır. Yani babanın eğitim durumu bireyin Özerklik – İlişki – Yeterlilik ihtiyaçlarının karşılanması bakımından bir öneme sahip değildir.

6. SONUÇLAR

Bu bölümde, Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümünde eğitim görmekte olan öğrencilerin temel psikolojik ihtiyaçları doyumunun yaş, cinsiyet, ikamet edilen yer, aile aylık gelir durumu, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, aile tutumu, aktif spor yapma durumu, bölüm üniversite, kardeş sayısı gibi değişkenlerin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine belirlenmesi amacı ile yapılan bu çalışmada şu sonuçlara varılmıştır.

1. Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin yaşa göre Özerklik, Yeterlilik, İlişki kurmapuanlarında farklılık yoktur.

2. Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre Özerklik, Yeterlilik, İlişki kurma puanlarında farklılık yoktur.

3. Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin okudukları bölüme göre Özerklik, Yeterlilik, İlişki kurma puanlarında farklılık vardır. Antrenörlük bölümünde eğitim görmekte olan öğrencilerin Beden Eğitimi Öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencilere göre Yeterlilik, Özerklik ve İlişki kurma puanları daha yüksektir. Buna göre, Antrenörlük bölümü öğrencileri daha fazla özerk, daha fazla yeterli ve daha fazla ilişki kurma düzeyine sahiptirler.

4. Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin okudukları üniversitelere göre Yeterlilik ve İlişki kurma puanlarında farklılık vardır, Özerklik ihtiyacı doyumunu puanlarında bir fark yoktur.

Yeterlilik ihtiyacının karşılanmasında en fazla puanı Fırat Üniversitesi, en az puanı ise Mustafa Kemal Üniversitesi almıştır. Buna göre, Fırat üniversitesinde ki öğrencilerin Yeterlilik ihtiyaçları Mustafa Kemal Üniversitesinde ki öğrencilere göre daha fazla karşılanmıştır.

İlişki kurma ihtiyacının karşılanmasında en fazla puanı Fırat Üniversitesi ile İnönü Üniversitesi almış, en az puanı ise Mustafa Kemal Üniversitesi almıştır. Buna göre, Fırat ve

İnönü Üniversitesinde ki öğrencilerin İlişki kurma ihtiyaçları Mustafa Kemal Üniversitesinde ki öğrencilere göre daha fazla karşılanmıştır.

5. Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin aktif olarak spor yapan ya da yapmayan öğrencilere göre Yeterlilik ve Özerklik ihtiyaçları puanlarında farklılık vardır, İlişki kurma puanlarında ise bir fark yoktur. Aktif olarak spor yapan öğrencilerin Yeterlilik ve Özerklik puanları spor yapmayanlara göre daha yüksek olup spor yapan üniversite öğrencileri daha fazla doyuma ulaşmışlardır. Buna göre, spor yapanların Özerklik ve Yeterlilik doyum seviyeleri daha yüksektir.

6. Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin sahip oldukları kardeş sayısına göre İlişki kurma, Yeterlilik ve Özerklik ihtiyaçları puanlarında bir fark yoktur.

7. Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin sahip oldukları ailelerin öğrencilere karşı olan tutumlarında Yeterlilik ihtiyacı puanında farklılık vardır, Özerklik ve İlişki kurma puanlarında ise bir fark yoktur. Koruyucu aileye sahip öğrenciler Yeterlilik ihtiyaçlarının karşılanmasında en yüksek puanı almış, en düşük puanı ise otoriter aileye sahip öğrenciler almıştır. Buna göre, koruyucu aile tutumu içerisinde ki bireyler kendilerini daha fazla yeterli görmektedirler.

8. Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin yaşadıkları yere göre İlişki kurma ve Özerklik ihtiyaçları puanlarında bir fark yoktur, Yeterlilik ihtiyacı puanlarında ise bir fark vardır. İl merkezlerinde yaşamakta olan üniversite öğrencileri en fazla puanı alırken, en az puanı ilçe merkezlerinde ki öğrenciler almışlardır. Buna göre, İl merkezinde yaşayan öğrencilerin Yeterlilik ihtiyacı doyumunu köy-kasaba ve ilçe merkezlerinde ikamet eden öğrencilerden daha fazla karşılanmıştır

9. Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin ailenin aylık gelirin e göre İlişki kurma, Yeterlilik ve Özerklik ihtiyaçları puanlarında bir fark yoktur.

10. Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin anne eğitimine göre İlişki kurma, Yeterlilik ve Özerklik ihtiyaçları puanlarında bir fark yoktur.

11. Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük Bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin baba eğitimine göre İlişki kurma, Yeterlilik ve Özerklik ihtiyaçları puanlarında bir fark yoktur.

7. ÖNERİLER

1.Örnekleme grubu içerisinde ki Beden Eğitimi Öğretmenliği bölümünde eğitim görmekte olan öğrencilerin Özerklik, Yeterlilik ve İlişki kurma yetersizliğine sebep oluşturan etkenlerin sorumlu birimler tarafında tespiti yapıp iyileştirilmesine olanak sağlanmalıdır.

2. Örnekleme grubu içerisinde yer alan Mustafa Kemal Üniversitesi öğrencilerin Yeterlilik ihtiyacı ve İlişki kurma alt boyutlarında ki yetersizliklerin iyileştirilmesi için öğrencilerin kendini yeterli hissedecekleri koşullar sağlanmalı ve ilişki kurma olanaklarının sağlanması için öğrencilere aktif sosyal ortamlar oluşturulup öğrencilerin bu sosyal çevre içerisine entegrasyonu sağlanmalıdır.

3. Örnekleme grubu içerisinde ki spor yapmayan öğrencilerin Özerklik ve Yeterlilik ihtiyaçlarının karşılanması için herhangi bir spor dalı ile uğraşmaları teşvik edilip ihtiyaç doyumları sağlanmalıdır.

4. Örnekleme grubu içerisinde ki öğrencilerin ailelerine il, ilçe veya bölgede ki sorumlu devlet veya özel kurumlarca otoriter aile tutumunun bireyin gelişimi süresince bireyin yeterlilik ihtiyacının gelişiminde olumsuz bir rol oynadığını bu durumun aksine koruyucu aile tutumunun bireyin yeterlilik ihtiyacının karşılanmasında daha pozitif bir rol oynadığını telkin etmelidirler.

5. Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeğinin farklı evren ve farklı örneklemelere uygulanması bu konu üzerinde ki çalışmaların daha geniş bir literatür oluşturmasına katkı sunacaktır.

8. KAYNAKÇA

1. Erkekmur, Feriha (1990), Genel Psikoloji. İnkılâp Kitabevi, İstanbul.
2. Baard, P. P., Deci, E. L. and Ryan, R. M. (2004). Intrinsic need satisfaction: A motivational basis of performance and well-being in two work settings *Journal of Applied Social Psychology*, 34, 2045-2068.
3. Ryan, R. M., Sheldon, K. M., Kasser, T. ve Deci, E. L. (1996). All goals are not created equal: An organismic perspective on the nature of goals and their regulation. In P.
4. Glasser, W. (1965). Reality therapy. New York: Harper & Row Publisher.
5. Özaydın N. (2011). Mesleki Müzik Eğitimi Alan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi. S.Ü. Eğitim Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
6. Erkeksal, Can ve Tekarslan, Erdal (1987), Davranış Bilimleri I-II. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları, İstanbul.
7. Türk (2013) Akademisyenlerin Temel Psikolojik İhtiyaçlarının Ve Temel Doyum Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Türkiye Cumhuriyeti Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul.
8. Kuzgun, Y. (1988). Rehberlik ve psikolojik danışma. Ankara: ÖSYM yayınları.
9. Atalay, Feray (1994), “Yuva Öğretmenlerinin Psikolojik ihtiyaç Örüntüleri”(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi, Ankara.
10. Bilge, Filiz (1990), “Sporcuların Psikolojik ihtiyaçları” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi.

11. Öztürk, İsmet. Ana-Baba Tutumlarının Üniversite Öğrencilerinin Bağımsızlık Duygularını Anlama, Yakınlık Başatlık, kendini suçlama ve Saldırganlık Düzeyine Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi S.83 Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara. 1990.
12. Edwards, A. (1959), Edwards Personal Preference Schedules. New York. The Psychological Corporation.
13. Can, Halil (1985), "Başarı Güdüsü ve Yönelimsel Başarı" Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları, No: 12, Ankara.
14. Staub, E. (2003). The basic human needs and their role of altruism and aggression. In E. Staub The psychology of good and evil: why children, adults, and groups help and harm others (pp 52- 67). New York: Cambridge University Press.
15. Deveci, H. (2007). Öğretmenlerin psikolojik ihtiyaçlarına ilişkin görüşler. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
16. Öztürk O. (2004). Ruh Sağlığı ve Bozuklukları 10. Basım, Feryal Matbaası, Ankara.
17. Darley, J.M., Glucksberg, S., Kinchla, R.A. (1991). Psychology (5th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
18. Eroglu, Feyzullah (2000), Davranış Bilimleri, Beta Basım-Yayım-Dağıtım. İstanbul.
19. Özdemir, Y. (2012). Ergenlerde öznel iyi oluşunun demografik değişkenler, ana- baba kontrolü ve ana- baba kabul/ ilgisi açısından incelenmesi. Eğitim ve Bilim Dergisi, 37 (165), 20- 33.
20. Deci, E. L. Eghrari, H., Patrick, B. C. ve Leone, D. (1994). Facilitating internalization: The self-determination theory perspective. Journal of Personality, 62, 119-142.
21. Deci, E. L. and Ryan, R. M. (2000). The 'what' and 'why' of goal pursuits: Human need and the self-determination of behavior. Psychological Inquiry, 11, 227-268.

22. Deci, E. L. and Vansteenkiste, M. (2004). Self-determination theory and basic need satisfaction: Understanding human development in positive psychology. *Ricerche di Psicologia*, 27, 17-34.
23. Deci, E. L., Ryan, R. M. And Williams, G. C. (1996). Need satisfaction and the self-regulation of learning. *Learning and Individual Differences*, 8, 165-183
24. Durkin, K. (1995). *Developmental sosyal psychology: From infancy to old age*. Cambridge: Blackwell Publishers Inc. Kaufmann H. *Agression and Altruism*. New York: Holt, Rinehart and Winston, 1970.
25. Eron, L. D. (1994). Theories of aggression: From drives to cognitions. L. R. Huesmann (Ed.), *Aggressive behavior: Current perspectives* (pp.3-11). New York: Plenum Press.
26. Voltan Acar, N. (2003). *PDR'de yirmi beş yıl*. 1. Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
27. Sand, A. (2003). Research report nursing-related qualities, personality and work satisfaction— assistant nurses in a ten-year perspective, *Journal of Clinical Nursing*, 12, 2, 117-187.
28. Kaufmann H. *Agression and Altruism*. New York: Holt, Rinehart and Winston, 1970.
29. Patrick, H. Knee, C. R., Canevelo, A, and onsbery, C. (2007). The role of need fulfillment in relationship functioning and well-being: A self-determination theory perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*, 97(3), 434-457.
30. EREN, E. (2001), *Örgütsel Davranış Yönetim Psikolojisi*, 7. Baskı, Beta, İstanbul.
31. MASLOW, A. H. (1970) *Motivation and Personality*, Harper & Row Publishers Second Edition, USA.
32. Sabuncuoğlu Z. (1984). *Çalışma Psikolojisi*. 2. Baskı, Uludağ Üniversitesi Yayınları, Bursa.
33. Burger JM. (2006). *Kişilik*. 1. Basım, Çeviren: Erguvan İD, Kaknüs Yayınları, İstanbul.

34. Lawler III, E. E. (1991), 'Drives, Needs and Outcomes', Psychological Dimensions of Organizational Behavior, Barry M. Staw (editor), Mc.Millan Publishing Company.
35. Özkalp, E. ve Kirel, Ç. (2005); Örgütsel Davranış, T.C. Anadolu Üniversitesi Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakıf yayın No: 149, ETAM A.S, Eskişehir.
36. Mullins, L. J. (2002), Management and Organisational Behaviour, PrenticeHall Sixth Edition, UK.
37. PORTER, L. Bigley G. A. ve Steers R. M. (2003), Motivation and Work Behavior, McGraw-Hill, USA.
38. Johns, G. ve Saks, A. M. (2001), Organizational Behaviour: Understanding And Managing Life At Work, Pearson Education Inc., Fifth Edition, Usa.
39. Hellriegel, D, Slocum, jr, J. W. ve Woodman, R.W. (2001), Organizational Behavior, South-Western Colloge Publishing, Ninth Edition, USA.
40. McClelland, D. C. ve Burnham D. H. (1976), Power is the Great Motivator, Harvard Business Review, Motivating People, January, 2003, 1–11.
41. Rollinson, D. Ve Broafield, A. (2002), Organisational Behaviour And Analysis, Prentice Hall, 2. Edition, UK.
42. McClelland, D. C. (1961), The Achieving Society. Princeton, NY: Van Nostrand.
43. McClelland, D.C. (1965). N Achievement and Entrepreneurship:A Longitudinal Study, Journal of Personality and Social Psychology, Vol.1, No.4, 389–392.
44. McClelland, D. C. ve Winter, D. G. (1969), Motivating Economic Achievement. The Free Pres, New York.

45. Birch, D. and eroff, J. (1966), *Motivation: A Study of Action*, Brooks/Cole Publishing Company, Inc. USA.
46. Kreitner, R. Ve Kinicki, A. (2004), *Organizational Behavior*, Mcgrawhill, 6. Edition, USA.
47. Ntoumanis, N., Edmunds, J. and uda, J. L. (2009). Understanding the coping process from a self-determination theory perspective. *British Journal of Health Psychology*, 14, 249-260.
48. Reeve, J. and Sickenius, B. (1994). Development and validation of a brief measure of the three psychological needs underlying intrinsic motivation: The afs scales. *Educational and Psychological Measurement*, 54, 506-515.
49. Moorhead, G. ve Griffin, R. W. (1989), *Organizational Behavior*, Houghton Mifflin Company, 2. Edition, USA.
50. Sheldon KM, Bettencourt BA. (2002). Psychological needs and subjective wellbeing in social groups. *British Journal of Social Psychology*, 41.25-38.
51. Deci E, Connell J, Ryan R. (1989). Self determination in a Work Organization. *Journal of Applied Psychology*, 74 (4):580-590.
52. Sheldon KM, Elliot AJ, Kim Y, Kasser T. (2001). What is satisfying about satisfying events? Testing 10 candidate psychological needs. *Journal of Personality and Social Psychology*, 80.325-339.
53. Kasser T, Ryan R. (1999). The relations of psychological needs for autonomy and relatedness to vitality, well- being and mortality in a nursing home. *Journal of Applied Social Psychology*, 29(5):935-954.
54. Deci E, Ryan R. (1985). *Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior*. New York: Plenum Press.
55. Sheldon KM, Elliot AJ. (1998). Not all personal goals are personal: Comparing autonomous and controlled reasons as predictors of effort and attainment. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 24.546-557.
56. Cihangir-Çankaya Z. (2005). Öz-belirleme modeli: özerklik desteği, ihtiyaç doyumu, iyi olma. G.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, (Danışman: Prof. Dr. H Bacanlı).

57. Milyavskaya, M., Gingras, I., Mageau, G. A., Koestner, R., Gagnon, H., Fang, J. and Boiche, J. (2009). Balance across contexts: Importance of balanced need satisfaction across various life domains. *Personality and social Psychology*, 38, 1031-1045.
58. Sheldon, K.M. & Krieger, L.K (2007) Understanding the negative effect of legal education on law students: A longitudinal test and extension of self-determination theory. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 33, 883-897.
59. Reis HT, Sheldon KM, Gable SL, Roscoe J, Ryan RM. (2000). Daily well-being: The role of autonomy, competence, and relatedness. *Personality & Social Psychology Bulletin*, 26, 419-435.
60. Ingledew D, Markland D, Sheppard K. (2004). Personality and self-determination of exercise behaviour. *Personality And Individual Differences*, 36, 1921–1932.
61. Williams GC, Gagné M, Ryan RM, Deci EL. (2002). Facilitating autonomous motivation for smoking cessation. *Health Psychology*, 21, 40-50.
62. Vlachopoulos, S. P. ve Michailidou, S. (2006). Development and initial validation of a measure of autonomy, competence, and relatedness in exercise: The basic psychological needs in exercise scale. *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 103, 179-201
63. Andersen S, Chen S, Carter C. (2000). Fundamental Human Needs: Making Social Cognition Relevant. *Psychological Inquiry*, 11(4):269-276.
64. Üre, Ö., Kesici, Ş, Bozgeyikli, H., ve Sünbül, A.M., (2003). Temel psikolojik ihtiyaçlar ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği, VII. Ulusal PDR Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı, Malatya.
65. KUZGUN, Yıldız. "Karar Stratejileri Ölçeği: Geliştirilmesi ve Standardizasyonu" VII. Ulusal Psikoloji Bilimsel Çalışmaları.: Türk Psikologlar Derneği, Ankara, 1993.

66. Halmatov (2007). Türkiye’de eğitim görmekte olan yabancı uyruklu öğrenciler ile TC uyruklu öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
67. Sarı, İ. Yenigün, Ö., Altıncı, E., Öztürk, A. (2011). Temel Psikolojik İhtiyaçların Tatmininin Genel Öz Yeterlik ve Sürekli Kaygı Üzerine Etkisi. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, IX (4), 149-156.
68. Gündoğdu, R. Yavuzer, Y. (2012). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş ve Psikolojik İhtiyaçlarının Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 23, 115 – 131.
69. Waters, L.K., Grow, Zakrajsek, T. (1990). Correlates of Need for Cognition Total and Subscale Scores. Educational and Psychological Measurement, vol.50, no.1, 213-217.
70. Çelikkaleli, Ö. Gündoğdu, M. (2005). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Psikolojik İhtiyaçları. Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 6, Sayı 9.
71. Kashdan, T.B., Mishra, A., Breen, W.E., Froh, J.J. (2009). Gender Differences in Gratitude: Examining Appraisals, Narratives, the Willingness to Express Emotions, and Changes in Psychological Needs. Journal of Personality, Volume 77, Issue 3, pages 691–730.
72. Mehdi (2014). Sporcuların psikolojik yardım arama tutumları, psikolojik ihtiyaçları ve psikolojik uyumlarının spor dallarına göre karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. T.C. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı, Muğla.
73. Çelikkaleli, Ö. Gündoğdu, M. (2005). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Psikolojik İhtiyaçları. Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 6, Sayı 9.

74. Gülşah (2014). Üniversite Öğrencilerinin Düşünme İhtiyaçlarının Temel Psikolojik İhtiyaçlarının Doyumuna Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Ankara.

9. EKLER

EK-1

Kişisel Bilgi Formu

1. Yaşınız?

18-21 22-25 26-30 31 ve üzeri

2. Cinsiyetiniz? Erkek Kız

3. Bölümünüz

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Antrenörlük Bölümü

4. Hangi Üniversitede Öğrenim görüyorsunuz? .....

5. Herhangi Bir Spor Branşını Aktif Olarak Yapıyor Musunuz?

Evet Hayır

6. Cevabınız Evet ise; Haftada kaç saat yapıyorsunuz? .....

7. Siz dahil kaç kardeşiniz? .....

8. Aile büyüklerinin (Anne – Baba) size karşı tutumları nasıl buluyorsunuz?

Demokratik Otoriter Koruyucu İlgisiz

9. Yaşamınızın Çoğunu Geçirdiğiniz Yerleşim Merkezi?

İl Merkezi İlçe Merkezi Köy-Kasaba

10. Ailenizin aylık gelir durumu?

Asgari Ücretten Az Asgari Ücret 900-1300TL arası 1301 -2000 TL arası 2001-3000 TL arası 3001-4000 TL 4001 TL ve üzeri

11. Annenizin eğitim durumu?

Okuryazar değil İlkokul Ortaokul Lise Üniversite Yüksek lisans&Doktora

12. Babanızın eğitim durumu?

Okuryazar değil İlkokul Ortaokul Lise Üniversite Yüksek lisans&Doktora

EK-2**TEMEL PSİKOLOJİK İHTİYAÇLAR ÖLÇEĞİ**

TEMEL PSİKOLOJİK İHTİYAÇLAR ÖLÇEĞİ		Hiç Doğru değil	Doğru Değil	Biraz Doğru	Doğru	Çok Doğru
1	Hayatımı nasıl yaşayacağıma karar vermede kendimi özgür hissediyorum					
2	Yaşamımda kendimi bastırılmış biri olarak görüyorum					
3	Fikirlerimi ve düşüncelerimi ifade etmede genellikle kendimi özgür hissediyorum					
4	Günlük yaşamımda, çoğu zaman bana söylenen şeyleri yapmak zorunda kalıyorum.					
5	Günlük işlerde etkileşim içinde olduğum insanlar duygularımı dikkate alırlar.					
6	Günlük işlerde kendimi çok rahat hissediyorum					
7	Günlük işleri nasıl yapacağıma karar vermek için fazla fırsatım yok					
8	Çoğu zaman kendimi yetenekli hissetmiyorum					
9	Tanıdığım insanlar yaptığım şeylerde başarılı olduğumu söylüyorlar					
10	Son zamanlarda yeni ve ilginç beceriler kazandım.					
11	Çoğu zaman yaptığım şeyler bende bir başarı hissi uyandırır					
12	Günlük işlerde etkileşim içinde olduğum insanlar duygularımı dikkate alırlar.					
13	Genellikle kendimi çok kabiliyetli görmem					
14	Etkileşim içinde olduğum insanları gerçekten seviyorum					
15	İlişki kurduğum insanlarla anlaşabiliyorum.					
16	İnsanlarla çok fazla sosyal etkileşimim ve sosyal ilişkim yok					
17	Sürekli sosyal etkileşim içerisinde bulunduğum insanları dostlarım olarak görürüm.					
18	Hayatımdaki insanlar bana önem verirler.					
19	Yaşamımda kendime yakın hissettiğim çok fazla insan yok.					
20	Sürekli etkileşim içinde olduğum insanlar beni pek fazla seviyor gibi görünmüyorlar.					
21	İnsanlar genellikle bana karşı gayet arkadaş canlısıdır.					

10. ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, soyadı Yavuz YASUL

Uyruğu T.C.

Doğum tarihi ve yeri 24.04.1990 Elazığ/MERKEZ

Medeni hali Bekar

Telefon 0 (---) -----

e-posta yavuzyasul@gmail.com

Eğitim Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek lisans	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	2016
Lisans	Mustafa Kemal Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü	2014
Lise	Balak Gazi Anadolu Lisesi	2010
Ortaokul	Aziz Gül	2006
İlkokul	Aziz Gül	2003

Yayınlar

1. Bildiri: Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin kendine saygı düzeyleri. Enes BELTEKİN, İhsan KUYULU, Aydın Pekel. 1.Uluslararası Spor BilimleriTurizm ve Rekreasyon Öğrenci Kongresi.

Yabancı Dil

İngilizce

Hobiler

Kitap okumak, Araştırma yapmak, Tiyatroya gitmek, Spor yapmak